

HRVATSKA PANEUROPSKA UNIJA
FOEDUS PANEUROPAEUM CROATICUM

Glas

BROJ 7 • LIPANJ 1997. • godina II

PANEUROPE

LJUDI KOJI SU STVARALI HRVATSKU Ivona Dončević

Ivona Dončević spada u red onih hrvatskih iseljenika koji su najveći dio svoga života proveli u inozemstvu. Domovinu je napustila onoga kobnoga svibnja 1945. u trenutku hrvatske najveće tragedije i nije se vratila u domovinu sve do ponovne uspostave Republike Hrvatske. Ivona Dončević (rođena Maixner), po zanimanju publicistkinja, rođena je u Zagrebu 1917. gdje je i maturirala 1936. u Realnoj gimnaziji Sestara milosrdnica s pravom javnosti te započela studij prava. Diplomirala je 1939. pri Visokoj školi za socijalne znanosti i novinstvo u Parizu. Tada uoči rata javila se prvim radovima - književnim recenzijama, prilogima iz povijesti umjetnosti i kulturne povijesti u časopisima *Omladina*, *Hrvatski ženski list*, *Hrvatska smotra* i *Plava revija*.

Nakon sloma i prevrata 1945. živi u izbjeglištvu u Italiji (Rim, Napulj), potom u Argentini (Buenos Aires), a od 1966. živi i radi u Koblenzu u Njemačkoj. Ovdje nastavlja svojim publicističkim radom i sa skupinom iseljenika pokreće časopis *Kroatische Berichte*, 1976. političko-kulturni dvomjesečnik za hrvatska pitanja. Značenje toga časopisa, kao i ostale iseljeničke pisane djelatnosti, postaje to jasnije ako se sjetimo udbaških zločina koji su počinjeni u razdoblju do 1990. nad našim istaknutim iseljenicima. Gospođa Ivona Dončević surađivala je i u mnogim hrvatskim časopisima koji su izlazili u inozemstvu - *Hrvatskoj reviji*, *Novoj Hrvatskoj*, *Hrvatskom vjesniku*, *Hrvatskoj misli*, te u časopisima

Das Menschenrecht i *Paneuropa*. U tim razdobljima služila se i pseudonimima "id" i "Y". Mnogobrojnim člancima, osvrtima, polemikama i recenzijama promiče ideju hrvatske samostalnosti i neovisnosti, sustavno rasvjetljujući hegemonističku jugoslavensku koncepciju i položaj nesrpskih naroda u njoj.

Gđa Ivona Dončević

Uz publicistički rad Ivona Dončević obavlja i službu pročelnice Hrvatskog informativnog ureda u Bonnu (utemeljenog 1985.) pomažući i na taj način našim iseljenicima i njihovim obiteljima. Od godine 1988. članicom je Sabora Hrvatskoga narodnog vijeća - tijela koje je bilo zaduženo za promicanje istine o Hrvatskoj u vrijeme kad nismo imali svoju državu, a u tom je vremenu bila i stalni delegat Hrvatskoga narodnoga vijeća pri Internacionalnoj Paneuropskoj uniji kao i predstavnica Hrvatskoga narodnoga vijeća u paneuropskoj skupini Alpe-Jadran. Svakako je ostalo zabilježeno da je zaslužna za prvi prijem hrvatske delegacije novostvorene Republike Hrvatske u Vijeću Europe u Strassburgu.

Za svoj rad gospođa Ivona Dončević odlikovana je dva puta: godine 1996. Predsjednik Republike Hrvatske dodijelio joj je *orden Hrvatskog pletera* kao nagradu za sve što je tijekom svoga bogatog djelovanja kao domoljub učinila na afirmaciji i širenju istine o Republici Hrvatskoj i hrvatskom narodu, te organiziranju pomoći za domovinu u najtežim danima. Drugo odlikovanje dodijeljeno joj je od predsjednika Paneuropske

unije Njemačke gospodina Sigberta Albera u siječnju 1997. kojim ju nagrađuje za njen samoprijegorni rad **"Medaljom Kalergi"** - najvišim odličjem Paneuropske unije.

Susreti s gospodom Ivonom Dončević bili su uvijek izvor nadahnuća za dalji rad na izgradnji hrvatske države: dobro obaviještena, tolerantna, nesebična, pravedna i staložena, vječno aktivna, sa samo jednom "strankom" u duši - njenom Hrvatskom. Pomogla je stvoriti i naš ogranak velike obitelji Paneuropske unije - Hrvatsku paneuropsku uniju na čelu s dr. Mislavom Ježićem koja uspješno djeluje i promiče istinu o Hrvatskoj diljem svijeta. Na tom putu gospoda

Gđa Dončević na 1. skupštini HPEU

Ivona Dončević ostaje trajni uzor.

Priredila: Nevenka Nekić, prof.

Kroaten feierten fünften Jahrestag ihrer Republik

Die Kroatische Kulturgesellschaft (KKG) mit ihrer Vorsitzenden Ivona Doncevic (Mitte) und die Kroatische Demokratische Gemeinschaft (KDU) mit ihrem Vorsitzenden Krno Simovic (3.v.l.), beides eingetragene Vereine in Koblenz, begingen den fünften Jahrestag der internationalen Anerkennung der Republik Kroatien. Gastredner waren das Mitglied des Europäischen Parlaments, Sigbert Alber (Paneuropa-Union) und der Botschafter Kroatiens in Bonn, Prof. Dr. Zoran Jašić (3.v.r.). Für ihre Verdienste wurde Poncevic von der Paneuropaunion mit einer Medaille ausgezeichnet.

Foto: Godehard Juraschek

Hrvati slave 5. obljetnicu svoje Republike

Hrvatsko kulturno društvo (KKG) sa svojom predsjednicom Ivonom Dončević (sredina) i Hrvatska demokratska zajednica (KDU) sa svojim predsjednikom Krunom Simovićem (3. s. l.), oba kluba su registrirana u Koblenzu, proslavili su 5. obljetnicu međunarodnog priznanja Republike Hrvatske. Član Europskog parlamenta, Sigbert Alber (Paneuropska unija) i veleposlanik Republike Hrvatske u Bonnu, prof. dr. Zoran Jašić (3. s. d.), pozdravili su skup prigodnim govorima. Paneuropska unija odlikovala je gđu Dončević jednom medaljom za njene zasluge.

mr. ŽELJKO LUŽAVEC, ministar pomorstva, prometa i veza u vladi RH

IZGRADNJA PROMETNICA I INTEGRACIJA HRVATSKE U EUROPSKI SUSTAV

- poteškoće i alternative

Voditelj: dipl. ing. Mirko Barišić

Mr. Željko Lužavec - "Hvala lijepo gosp. Barišiću i MPEU koja mi je dozvolila da se obratim njenim članovima i ostalim uzvanicima u okviru predavanja koje ste predložili. Također bih pozdravio dr. Božičevića, dekana Prometnog fakulteta, a isto tako i ministra i mojeg bivšeg kolegu u vladi RH, čijom sam dobrotom dobio karte koje su ovdje izveštene, a ako bude potrebno, njemu se možemo obratiti ako želimo da nam nešto pojasni. Vidite, kod nas je poslije ovih ratnih zbivanja, a još se i sada nalazimo u takvoj situaciji, vrlo složena i teška situacija što se tiče prometnih sustava u Hrvatskoj. Složena je iz sljedećih razloga: prvo, Hrvatska je nova država. Sasvim je sigurno da treba napraviti novu geoprometnu strategiju, jer se radi o jednoj državi, koja u okviru prijašnje države Jugoslavije, nikada nije mogla izboriti svoju poziciju kao najznačajnija prometna republika, dakle nikada nismo mogli nametnuti koridore koji bi išli od srednje i zapadne Europe prema moru i našim lukama i turističkim destinacijama, nego su to bile uglavnom tranzitne destinacije koje su prolazile i tranzitirale kroz Hrvatsku. Druga stvar je što se promijenila geoprometna i gospodarska struktura regije. Oko nas su mnoge zemlje u tranziciji, dakle, više nema dirigiranih puteva robe i putnika kao što je to bilo u vrijeme Varšavskog ugovora u dijelu istočne Europe, već te zemlje same traže svoje puteve. Isto tako se promijenila i gospodarska struktura u tim zemljama, dakle mnogi kapaciteti teške industrije su ugašeni i imamo novu strukturu roba i putnika koji se pojavljuju. Sasvim je sigurno da smo u ovom trenutku prisiljeni revidirati našu prometnu strategiju. Isto tako Hrvatska ide sada s novim razvojnim konceptom, mnoge masovno-prelazičke kapacitete i tešku industriju je zamijenilo područje usluga kao što je to turizam ili tranzitni promet, prema tome, ako je nama najatraktivniji razvojni program turizam, a on to jest, onda sasvim sigurno traži novu prometnu logistiku da bismo se nametnuli okolnim zemljama. Međutim, nama se dogodilo i nešto što drugi nisu doživjeli a to su ogromne ratne štete i tu su prometni sustavi najteže prošli od cijele gospodarske strukture u Hrvatskoj. Samo da spomenem neke: npr. direktne štete na željeznicama su 350 milijuna dolara, najvažnije pruge su zatvorene, primjerice magistrala Ljubljana-Zagreb-Beograd na kojoj je ranije bilo čak 60 posto ukupnih prihoda željeznice, pruga je zatvorena, ili pruga od Ploče prema Sarajevu i Mostaru, dakle to je bio drugi najjači prometni pravac. Kako se odrazio rat na luke vidimo iz primjera da je riječka luka, koja je radila kapacitetom 7 milijuna tona, pala na polovicu. Tri dalmatinske luke su također pale u promet - nakon što je zatvorena pruga preko Knina, od milijun i pol tona nije ostalo nikakvog prometa ili pak Ploče koje su imale 4 i pol milijuna tona, ta je pruga također prekinuta i radi tek 5 posto od prijašnjeg prometa. Kada se gledaju direktne ili indire-

ktne štete, gubi se na stotine milijuna maraka jer su sve robe putovale dužim putovima kroz Hrvatsku.

Kada govorimo o zračnom prometu moram reći da su nam uredaji kontrole leta, zračne luke i praktično sva oprema uništeni i opljačkani. Ili pak ovi koridori koje sada gledamo, na njima je 10 puta manji promet i naplata jer su zatvoreni glavni koridori koji su tranzitirali kroz Hrvatsku. Ili primjerice naša nacionalna flota. Mi smo bili svjetska sila u pomorstvu, a praktično cijela flota i svi brodovi su izašli van ili pod drugu

zastavu jer je bilo potpuno neizvjesno što će biti s našom trgovačkom flotom. Dakle, štete su ogromne. Praktično sve je slijedilo put željeznice koja je pala na otprilike četvrtinu prometa prije rata. Dogodila se još jedna stvar: 1994. godine je bio sastanak G-24, dakle 24 najmoćnije zemlje svijeta, o definiranju srednjeeuropskih koridora. Tu na zidu je ta karta iz koje vidite kako se nepravedna politika vodila prema Hrvatskoj u tom vremenu. Dakle, preko Hrvatske koja je izuzetno prometna zemlja, to je temeljna karakteristika, preko koje idu glavni europski koridori koji spajaju Baltik i Jadran, ili pak zapadnu i jugoistočnu Europu nije dogovoren niti jedan koridor. S jedne strane je išao koridor od Trsta i Kopra preko Ljubljane do Budimpešte i drugi susjedni je bio od grada Tirane pa dalje na jug. Praktično preko Hrvatske i Bosne i Hercegovine kao jedinstvenog geoprometnog korpusa, odlukom na Kreti nismo dobili niti jedan koridor. Prema tome, mi smo se nalazili u situaciji da smo imali uništene ne samo prometne su-

stave već smo praktično bili zbrisani sa karata koje su značile razvoj i europske kredite u perspektivi. Jasno, mi smo morali napraviti nove koncepte i nove sasvim konkretne pragmatične korake da bi sustavi počeli funkcionirati. Svi naši glavni posavski koridor Ljubljana-Zagreb-Beograd, pa jadranski koji ide duž jadranske magistrale i jadranska cesta pa onda Rijeka-Zagreb-mađarska granica, isto tako važan zajednički koridor; pa Ploče preko Osijeka do Budimpešte, te cesta Maribor-Zagreb-Split. Ima tu isto tako dodatnih koridora, ali oni nisu tog ranga kao ovi koje sam naprijed nabrojio. Napore i bitke koje imamo najbolje ću ilustrirati koridorom broj 5 koji ide od Rijeke do Zagreba i mađarske granice, a nastavlja se do Budimpešte i sve do Baltika, dakle glavna vertikalna

Baltik-Jadran. Sigurno ste čuli o tome jer se oko toga diglo dosta prašine, kada se potpisivalo o tom koridoru u Trstu prije cca 2 mjeseca, predstavnik Hrvatske se digao i tako su stolica i zastavica za Hrvatsku ostale prazne. Dan-dva prije vodili su se intenzivni razgovori oko toga, međutim slovenska strana je bila odlučna i kazala da nema ovlasti da prihvate koridor od Rijeke do Trsta kojeg ranije nije ni bilo. Oni su prihvatili da ide od mađarske granice do Rijeke što mi nismo htjeli potpisati prije svega zato jer u materijalima vlade RH stoji da mora ići do Trsta, međutim bitan je strateški pristup. Glavno tržište, nazovimo ga sada slobodno, jeste u prostoru bivše istočne i zapadne Europe: Mađarska, Češka, Slovačka, Poljska, Ukrajina i td. Tamo je prostor od cca 40 milijuna ljudi koji je dirigitirano koristio i luke i turističke destinacije. Prema tome, oni će sada vlastitom voljom odabirati optimalne puteve. Sasvim sigurno, ako postoji dobra cesta npr. do mađarske granice, onda će naša obala i turizam dobiti veliku prednost u odnosu na druge destinacije. Međutim, kada mi spojimo 29 km ceste od Rijeke preko Slovenije, još 5 km do Trsta mi smo onda povezani s mrežom autocesta koja završava u Trstu, pogotovo tu su sjeverna Italija, Francuska, Švicarska i sve ostale zemlje Europe i onda to jednom kratkom cestom skreće do Rijeke i nastavlja do mađarske granice i svih novootvorenih tržišta. Jasno, i malo dijete vidi da je to jedan izuzetno konkurentan i optimalan pravac koji vodi u istočnu Europu. Brzo ćemo nastaviti graditi cestu od Krapine prema Macelju 20-tak km i opet nas onda čeka 40 km ceste od Macelja do Maribora preko Slovenije do austrijske granice. Međutim, na tom sastanku u Trstu postalo je jasno da je zapravo u cijelom tom dogovoru problem slovenska strana, koja istina nema te prometnice na istoj razini kao što bi htjela Hrvatska, ali taj problem nije star koliko su stare "mlade" države Hrvatska i Slovenija nego je tu oduvijek (vidim ovdje gospodu koja su u ovoj struci već desetljećima i to isto znaju) zapravo problem između Hrvatske i Slovenije, jer postoji razlika u interesima, različiti pristup kada govorimo o ovim koridorima. No, u Trstu je odlučeno da se najkasnije za tri mjeseca nađu tri strane, a to je talijanski, slovenski ministar i ja sa svojim ekipama i da pokušamo naći rješenje koje bismo predložili grupi G-24. Ne radi se samo o investiranju jer za europske koridore se sasvim sigurno lakše i povoljnije dobivaju krediti. Kada se proglasi koridor, cijela prometnica dobiva jedan "okvir", drugim riječima, ne možemo mi graditi autoceste do hrvatske granice, dok s druge strane, u produžetku drugi ne napravi ni idejni projekt. Treba biti ista razina dokumentacije i prometnica a o samom financiranju može još biti govora i tu će sigurno Europa reći svoje, jer je i njihov interes ovakovo povezivanje. Jasno da mi moramo nametnuti svoj stav, koji nama odgovara, ali tako da to pokažemo i argumentiramo kao i interes svojih susjeda, jer to i jest njihov interes da se otvore tranzitni koridori preko Hrvatske, da se ude u samu Hrvatsku koja je atraktivna i za investiranje i za biznis a isto tako preko Hrvatske i u jugoistočnu Europu i prema sjeveru. Mi smo sada potegnuli čitav niz aktivnosti, s Talijanima smo već u dubokoj suradnji, tu je bio njihov Predsjednik vlade sa svojim suradnicima i mi smo istaknuli taj problem. Isto tako, ja sam pozvao kolegu iz Slovenije da se susretnemo i naveo upravo temu zajedničkih koridora koju moramo rješavati, međutim njegov odgovor je bio da najprije trebaju konstituirati vladu i izabrati osobu koja će imati odriježene ruke da to rješava sa Hrvatskom. Također smo se sastali dva puta sa mađarskim ministrom a to je jako važno jer je prema Mađarskoj nastavak ceste. Oni imaju dvije varijante: jedna bi išla prema Goričanu, to je ta hrvatska varijanta, a jedna uz mađarsku granicu prema Sloveniji. Mislim da su se oni odlučili za prvu varijantu i dogovorili smo se da potpišemo sporazum o

Figure 4. Proposal for Road and Railway Traffic Corridors in Croatia and Bosnia and Herzegovina

zajedničkoj točki gdje se spajaju dvije autoceste, od Zagreba prema mađarskoj granici i od Budimpešte do mađarske granice. To znači da smo zapravo definirali zajednički pravac Zagreb-Budimpešta. To je pravac koji je definiran još u prošlom stoljeću i u biti ne predstavlja ništa novo. Isto tako smo se našli i s poljskim ministrom, jer tamo počinje ta vertikalna, dakle od Gdinje prema jugu, i on je voljan podržati ovakav koncept. Također 21. siječnja o. g. posjetio sam austrijskog ministra, doduše potpisali smo sporazum o željezničkom prometu koji se veže od Austrije, Slovenije prema Krapini i Zagrebu - to je taj najkraći pravac - međutim nije bila baš najbolja prilika za detaljnije rasprave s njim jer je on ujutro dao ostavku, a navečer je konstituirana nova vlada. Mi smo potpisali u 13 sati i on je proveo odluku vlade koja je bila donesena, međutim očito nije bio nadležan i ispričao se da nema ovlasti dalje rješavati. Problem ćemo nastaviti rješavati s novim ministrom. Sada je predsjednik vlade g. Klima koji je kao ministar prometa počeo razgovore o ovoj prometnoj vezi sa Hrvatskom i mislim da ćemo razgovore moći dalje uspješno nastaviti. Jučer smo bili u Slovačkoj, to je jedna od četiri zemlje (Slovačka, Mađarska, Poljska i Hrvatska) kroz koje ide ovaj pravac, i kolega ministar mi je obećao dati podršku na konferenciji u Helsinkiju za zajednički pravac. Jako bitna je podrška upravo ovih kolega na zajedničkom koridoru, jer drugi koji su izvan toga nemaju razloga previše se uplitati u to. Sastali smo se i s predstavnicima Republike Jugoslavije. Potpisali smo zapisnike a onda sporazume da otvorimo promet, dakle, to je jedno osjetljivo pitanje, ali ne treba previše taktizirati jer zapravo naš zajednički prometni pravac od Hrvatske prema Jugoslaviji je tranzit između zapadne i jugoistočne Europe. U najmanjoj mjeri je to razmjena međusobnih roba kojih neće biti puno, ja sam rekao da će zapravo biti 95 posto prometa tranzit za Bugarsku, Grčku, Tursku, Makedoniju pa sve dolje do Irana i to će biti zapravo taj pravac i tu se moramo s njima u svakom slučaju dogovoriti da držimo te zajedničke magistrale

da se pušalo cca 10 km autoceste godišnje i to je bio prosjek ili nešto više od toga, prema tome mi ćemo i dalje nastaviti raditi.

Sada radimo od Delnica do Kupjaka 8 km, probili smo tunel Lučice i počinjemo od Karlovca prema Bosiljevu na proljeće. U sljedećih mjesec dana ćemo odlučiti o načinu financiranja cijelog poteza Rijeka-Zagreb-mađarska granica. Ponude postoje, da li će to biti kredit, koncesija ili najvjerojatnije kombinacija jednog i drugog. Bez stranog kapitala ne možemo energično raditi na cijeloj trasi a ovaj princip od dionice do dionice traje predugo, ceste se grade desetljećima i dugo se ne aktivira ono što je urađeno. Mislim, što se tiče cesta, da ćemo ove i sljedeće godine nastaviti trend koji je bio 1996. i očekujemo do 1999. godine, da ne ulazim u još neke manje značajne ceste, da bi dionica Rijeka-Zagreb-Goričan trebala biti završena, isto tako ovaj potez od Slavenskog Broda do Lipovca i vrlo vjerojatno potez, koji je istina građevinski najteže izvediv, od Macelja do Krapine.

Što se tiče željeznica, to je najveći gospodarski problem Hrvatske i uopće našeg Ministarstva. Promet je sada otprilike na četvrtini u odnosu na onaj prije rata. Štete su ogromne, na sve je došao i štrajk koji nam je nanio ogromnu štetu jer je došao baš kad smo trebali realizirati program za 1996. i dogovoriti za 1997. No mislim da je on definitivno završen i da jedno vrijeme više nećemo čuti o štrajku. Mi smo krenuli na restrukturiranje željeznice što je veliki zahvat, to je praktično sustav iz 19. stoljeća. Čak i zemlje koje imaju najmodernije željeznice imaju također probleme sa željeznicom. Primjerice, dotacija njemačkim željeznicama je 10 milijardi maraka a možda najmodernije željeznice na svijetu (francuske) imaju ukupne gubitke od 50 milijardi maraka. Morate znati u kakvoj smo mi situaciji, malo smo ulagali, a pretrpjeli smo ogromne štete. Nama je jedna poznata svjetska kanadska firma učinila moguću simulaciju restrukturiranja željeznice i idući tjedan ide taj program željeznica na Sabor kada će se temeljito raspravljati o željeznici u Hrvatskoj. Trebalo bi reducirati kapacitete željeznice i pruge na onim potezima gdje dugoročno željeznica ne može biti konkurentna, a razliku ulagati u one pravce gdje željeznica ima perspektive i gdje može biti konkurentna. To je bit tog razmišljanja tvrtke Canac koja radi tu studiju. Na njezin prijedlog učinjeno je u zadnje vrijeme najveće restrukturiranje željeznica u svijetu, to su kanadske željeznice. Mi ćemo između nekoliko varijanti izabrati koja je za nas najpovoljnija, ali sasvim je sigurno da ćemo izabrati onu varijantu, koja će nas učiniti konkurentnim u odnosu na linije željeznice. Po mojoj procjeni restrukturiranje željeznice će trajati najmanje 5 godina, vjerojatno bliže i 10 godina pa će vjerojatno i nekoliko mojih nasljednika imati posla sa željeznicom, možda u manjoj mjeri, ali u svakom slučaju bit će daljnjih briga i bit će to predmet državne politike broj jedan što se tiče željeznica.

Što se tiče zračnog prometa, tu smo isto izašli sa teškom situacijom. Primjerice, kontrola leta nam je bila potpuno opljačkana, oprema uništena i nismo imali kontrole leta. Prošle godine smo u kontrolu leta uložili 30-tak miliona dolara. S glavnim radarskim sustavima pratimo i susjednu republiku i cijeli Jadran, a SFOR leti u Bosni našom opremom. Obnovili smo kontrolu leta u Dubrovniku, Puli, Splitu, sada i u Zagrebu. Prema tome, već prije turističke sezone ima-

koje nose najveći prihod. Najveći će problem biti sa zračnim koridorima, gdje bismo mi, ako bismo otvorili ova dva koridora, povećali s dva-tri milijuna dolara prihod na trideset, čime bismo potpuno maknuli s proračuna kontrolu leta. Medutim tu su nam interesi u suprotnosti i teško će doći do dogovora. U svakom slučaju od toga ne možemo pobjeći. Iako nismo došli do Tovarnika u ponedjeljak treba dalje krenuti do Šida i onda tranzit dalje. Srpski ministar želi doći u Hrvatsku da se dogovori o željezničkom tranzitu koji i za njih puno znači u odnosu na ove zaobilazne puteve. S ministrom i vladom Bosne i Hercegovine također pregovaramo. Primjera radi, industrijske bazene Zenice i Tuzle nužno je prometno povezati. Računali smo i s aluminijem u Mostaru, te otpremom tereta iz luke Ploče. Dakle, što se tiče našeg okruženja učinili smo maksimalno jer je to jedini način da se uspijemo integrirati u Europu. Možemo se integrirati u Europu samo preko prometnih sustava naših susjeda i ne možemo ih preskočiti. To je jedina logika koju mi možemo forsirati.

Dakle, tako sada izgleda situacija u kojoj se nalazimo. Ovo stanje, koje je jako nepovoljno, moramo mijenjati, donositi odluke i krenuti s novim konceptom. Medutim, za ogromne zahvate koji su potrebni, ali i skupi, nemamo domaćih sredstava i akumulacije. Nužni su nam krediti ili koncesije izvana, trebaju nam stotine milijuna dolara da bismo osuvremenili svoje prometne sustave. Za to su nam potrebne dvije stvari: prvo, moramo znati tko je vlasnik i imati zakone koji su transparentni Europi. Mogu vam reći da smo, što se tiče svih prometnih sustava, donijeli već te zakone. Još ih je nekoliko u proceduri, ove godine je prošlo 5-6 zakona. Mislim da smo zakonski već postavili novi sustav u prometu. Naši su zakoni - što se tiče željeznica, cesta i luka - jako slični europskim modelima. Drugo, moramo imati razvojne programe bez kojih ne možemo dobiti sredstva izvana. Mi imamo takve programe. Sada smo počeli pod vrlo povoljnim uvjetima uzimati kredite i krećemo dalje u razvoj. Pokazat ću vam kasnije na jednom primjeru kredita da smo sada, kada smo dobili kreditni rejting i gotovo smo 40-ti u svijetu, da su nam se praktično skoro prepolovile kamatne stope u odnosu na one koje smo dobivali prije samo koji mjesec. Da smo uzeli velike novce kada je to iznosilo dvostruko više, to bi bile stotine milijuna dolara kamata. Dakle, evo pokušao sam iznijeti vrlo kratko kako mi gledamo u pojedinim prometnim sustavima, kakva je situacija i kako mislimo dalje.

Što se tiče izgradnje cesta, mi jednostavno moramo izgraditi glavne prometnice, a to su dva magistralna pravca: sjever-jug to je Goričan-Zagreb-Rijeka i istok-zapad to je Macelj-Zagreb-Lipovac. Oni sasvim sigurno imaju najveću težinu i najdirektnije nas integriraju u Europu. Mi smo ove godine što se toga tiče jako puno učinili jer smo ubrzali projektiranje, pripremu zemljišta (što je bila velika boljka) i izgradnju. Krajem prošle godine pustili smo 22 km kod Delnica, 20-tak km od Zaboka do Krapine i prije turističke sezone ćemo pustiti Čakovac-mađarska granica i ovaj dio Popovec-Sveta Helena-Komin. Dakle, 80 km autoceste ćemo pustiti u promet u nešto manje od godinu dana. To je izuzetno veliki i značajni iskorak, jer ovo se gradilo, da se razumijemo i prije, međutim ta-

li smo potpuno novu opremu. Također smo dosta uložili u zračne luke, ovih dana počela je obnova zračne luke Zadar, putem kredita od 40 milijuna francuskih franaka, a objekt će prije turističke sezone biti gotov. Gotovo nema ni jedne zračne luke gdje se nešto ne uređuje. Važno je reći da je naša Croatia Airlines prije nekoliko dana, kada je ovdje bio ministar Francuske, potpisala ugovor i orijentacije na europski Airbus, dakle samo prvih 6 aviona to je oko 300 milijuna dolara. Međutim, cijeli paket doseže do 2000. godine i dalje i praktično, kada se gledaju rezervni dijelovi i održavanje kroz 15 godina, to je skoro 2 milijarde dolara. Dakle, jasno vam je zbog čega se sve te kompanije bore da bi ušle u neku zemlju svojim tipom aviona. Mislim da je ta odluka dobra jer zapravo većina naših najjačih trgovačkih partnera, a to su Njemačka, Francuska, Italija, Španjolska i Engleska koje su u Airbusu, čine zapravo glavninu naše vanjskotrgovinske razmjene. Dogovorili smo se da ćemo cca 40 % cijene tih aviona vraćati kroz vlastitu proizvodnju, te će nekoliko naših firmi biti u programu Airbusa. To je vrlo važno jer je to vrhunska svjetska tehnologija. Isto tako idemo na izgradnju otočkih zračnih luka, tu ćemo kompletirati Lošinj, gradit ćemo na Hvaru, Korčuli i Visu. To je plan izgradnje zračnih luka na otocima. Moram reći da smo imali i nesreću da je pao avion u Dubrovniku, to je bio

medijski događaj u svijetu, velika nesreća za nas, tim više što se dogodilo pred turističku sezonu. Međutim, moram reći da je tu mala Hrvatska, sa skromnom opremom i ljudima koji su počeli graditi vlastitu kontrolu leta, u usporedbi sa svjetskom silom koja dirigira zračni promet, izašla bez ikakve krivnje. Sada mogu reći da mi se to čini kao neko malo čudo jer sam vjerovao da je netko stvarno pogriješio. Međutim neovisni izvori i svjetska organizacija, dakle asocijacija, i svi organi leta su potvrdili da je Hrvatska tu kao organizator leta bila potpuno čista i da nema krivnje na nama.

Što se tiče pomorskog prometa imamo Jadroliniju. To je naša nacionalna flota koja povezuje sve otoke s kopnom i Hrvatsku s okolnim zemljama. Ističem, da je 45 brodova staro u prosjeku 30 godina. Situacija u odnosu na svjetske standarde nije izgledala baš ružičasto. Osim toga u ratu se nije ništa obnavljalo, a jedina veza između dva dijela Hrvatske su bili brodovi koji su se totalno istrošili. Mi smo tijekom 1994. i 1995. nabavili 8 brodova koji su značili opstanak. Međutim, već u mjesecu travnju ove godine donešen je u vladi program zamjene 22 brodova u floti Jadrolinije, i mogu vam reći da ćemo ovu sezonu dočekati sa 5 novih brodova, 3 projekta se grade, jedan veliki brod je kupljen a treba se kupiti još jedan. Prema tome, prvu godinu ćemo realizirati pozitivno i s novim brodovima dočekati turiste. Vrlo je interesantno, kada smo zatvarali financijske konstrukcije prije tri mjeseca, dobivali smo kamatu 10-10,5 % godišnje, a poslije ovog novog kreditnog

rejtinga danas smo reprogramirali kredite preko drugih banaka, vlada je dala garancije za kredit sa 4,63% kamata godišnje. Kamatne stope smo dakle srušili u zadnjih nekoliko mjeseci na pola zahvaljujući novom kreditnom rejtingu. Danas smo raspravljali o tome i u vladi. Pomalo izgleda nevjerovatno, međutim, što se tiče financijske pozicije, Hrvatska je sada u mnogo povoljnijem položaju. To su uvjeti od kojih je teško naći bolje. Novi kupljeni brod se zove "Dubrovnik" i idemo prvi puta od Dubrovnika prema Grčkoj. Vrlo je važno da Dubrovnik nije zadnja stanica nego je luka između Hrvatske, Italije i Grčke. Važno je da s dva broda dalje nastavljamo i otvaramo čitavi istočni Mediteran našem turizmu.

Što se tiče trgovačke flote ona je praktično cijela pobjegla pod stranu zastavu jer smo se bojali da ih ili fizički ne zarobe ili počnu plijeniti u tim nerasušćenim odnosima Jugoslavije. Sve smo sačuvali i sada smo donijeli takve mjere da smo izjednačili uvjete za strane i domaće brodove pod hrvatskom zastavom tako da se ti brodovi sada vraćaju. Interesantna je stvar da smo veliku stvar učinili privatizacijom velikih brodara tako da su većinski privatizirana tri brodarka: Tankerska iz Zadra, Atlantska iz Dubrovnika i Jadroplov iz Splita. Naručeno je u domaćim brodogradilištima 300 milijuna dolara brodova za domaće brodarke. Ta formula desetljećima nije mogla uspjeti, ali je sada konačno krenula izgradnja brodova za domaće brodarke. Isto tako su luke ustrojene po europskom modelu na lučku upravu i korisnike luke. I Francuska i Holandija izrađuju nam studije za razvoj hrvatskih luka, a moguće je dobiti kredite europske i svjetske banke. Za riječku luku, Samsung je dao povoljne uvjete kreditiranja, 35 milijuna dolara, uz 2,5% kamata godišnje, 7 godina počeka i 30 godina otplate. To je više nego povoljan kredit nekoga tko želi doći u Europu sa svojom novom opremom. Time želim i reći što znače studije eminentnih svjetskih organizacija koje su priprema za investiranje.

O telekomunikacijama neću govoriti jer smo tu najviše napravili i tu je situacija najbolja. Imamo probleme jedino što bi svi htjeli kupiti dio HPT-a ili ga dokapitalizirati, ili bilo što, te uzeti još jednu mrežu mobitela ili slično. U svakom slučaju imamo razvojni program od milijardu i 600 milijuna dolara. Analize pokazuju da gotovo 70% toga možemo financirati iz vlastitih izvora što pokazuje jednu strašnu vitalnost toga sustava. Mi ćemo odlučiti kako ćemo ići dalje sa HPT-om, međutim jedno je sigurno: treba puno ulagati da bi se ostvarili veliki profiti. Mi ćemo već za ovo ljeto povećati i digitalnu pokretnu mrežu uz postojeću analognu. Repovi pred telefonskim govornicama, kao nekad prije, su potpuno nestali jer se u nekim županijama i za 10 puta povećao broj priključaka. Npr. u Krapini, 1988. godine bila su 2,5 priključka na 100 stanovnika, 1990. 4 priključka a sada imaju 25, dakle u 10 godina se 10 puta povećao broj priključaka u blizini i okolici Zagreba.

Da na kraju rezimiram: ja osobno, a i ostali u Ministarstvu, smo optimisti što se tiče razvoja tih sustava. Iako su problemi ogromni, mislimo da smo uspjeli našim susjedima i zainteresiranim partnerima pokazati da je u njihovom interesu podrška našim razvojnim planovima i ulaganje u razvoj prometnih sustava Hrvatske. Jedino to je motiv na koji možete privući tudi interes i tudi kapital. Međutim, još je jedna stvar jako bitna: uzeli smo stvar u svoje ruke, primjerice spominjem ovaj koridor 5. Dužina tog koridora je od našeg mora do mađarske granice 245 km. Mi ćemo za ovu sezonu imati 120 km autoputa: 40 do Delnica, 40 Zagreb-Karlovac i 40 između Zagreba i mađarske granice. To znači da smo mi skoro 50% te ceste već izgradili, što je bitna promjena u odnosu na godinu dana prije. U prvoj poslijeratnoj godini smo dosta napravili, a u svakoj daljnjoj ćemo još više, što je i realno za očekivati."

IVICA VRKIĆ, predstojnik vladina Ureda privremene uprave za uspostavu hrvatske vlasti na području Istočne Slavonije, Baranje i Zapadnog Srijema

MIRNA REINTEGRACIJA HRVATSKOG PODUNAVLJA U POLITIČKI I GOSPODARSKI SUSTAV HRVATSKE - poteškoće, očekivanja i potrebe

Voditelj: ing. Mirko Barišić

Ivica Vrkić: "Cijenjene dame i gospodo, dopustite da vam se zahvalim što imam večeras priliku govoriti. Pomalo sam izvan Zagreba, svaki dan sam u Vukovaru, Belom Manastiru i ostalim hrvatskim mjestima. Kada dodem u Zagreb, cijelo vrijeme radim na tome ne bi li što je moguće prije, ne samo uspostavio veze, nego i proširio te odnose. Moja jedina misao cijelo to vrijeme u ovom poslu kojeg radim je kako bih približio i Zagreb Vukovaru i Vukovar Zagrebu naprosto zbog toga da jednom postanemo jedno tijelo i da uspostavimo vlast i stvorimo iste pretpostavke za život svih ljudi u cjelovitoj Hrvatskoj. Da bi uopće mogao večeras govoriti o toj temi najprije vas želim upoznati i podsjetiti, napraviti opis područja koje naši prognanici s pravom zovu okupirano, a ja po službenoj dužnosti, "područje pod prijelaznom upravom". Ono što je najvažnije je činjenica da ono još uvijek nije pod kontrolom naše vlasti. Područje Hrvatskog Podunavlja, koje je još okupirano, je 4,6% teritorija Hrvatske ili 2.580 četvornih kilometara, od toga je područje Baranje 1.143 četv. km a Istočne Slavonije 1.437 četv. km. Mislim da je dobro podsjetiti vas da je tu bila bojišnica u dužini od 173 km od mađarske granice sa zapada do Abševca i Lipovca na istoku. Ovo je granica sa Jugoslavijom, sa Srbijom, u dužini od 231 km, Dunavom 138 km i 93 km kopnene granice. U Baranji je živjelo ukupno 54.265 ljudi, od toga Hrvata 22.740 ili 42%, a Srba 13.850 ili 25%, te Mađara 8.950 ili 16,5%. Istočna Slavonija je ukupno imala 139.000 stanovnika, Hrvata je bilo 62.856, a Srba 54.000. Taj omjer je bio 45: 39 u korist Hrvata. Srbi su napravili svoj popis 1992. g., pa je dobro iznijeti te podatke iz kojih se vidi da je u Baranji bilo Hrvata 7.689, a Srba 23.458. Taj omjer je bio 19,48: 59,41 u korist Srba. Ovaj omjer najbolje pokazuje o namjeri i o onome što su Srbi htjeli napraviti s Baranjom i s cijelim područjem Hrvatskog Podunavlja.

Polazeći od reintegracije i procesa, i prije nego što smo ušli u ovo područje mi smo zatekli u tom prostoru organiziranu lokalnu vlast koja je bila organizirana u pet općina. Ona je to još uvijek, a to su općine Mirkovci, Vukovar, Beli Manastir, Dalj i Tenja. Općine su objedinjene u tzv. srpsku oblast Slavonija, Baranja i Zapadni Srijem, imaju svoju tzv. skupštinu, svoju tzv. vladu. Možda to u našoj javnosti i nije dovoljno poznato pa bez obzira što mi mislili, oni su sasvim organizirano funkcionirali i funkcioniraju, iako je to nekakav oblik političke vlasti, koju bih se usudio nazvati "političkom mafiokracijom", koja je u funkciji političkog ali i mafijaškog interesa. To je kombinacija koja još sasvim izvjesno funkcionira. Nakon opisa što

smo mi, koji operativno radimo na provedbi mirne reintegracije zatekli, mislim da je važno podsjetiti se, koji su osnovni dokumenti koji daju pretpostavke iz kojih izvodimo mandat s jedne strane mi koji obavljamo ovaj posao u ime Hrvatske vlade i međunarodne zajednice, te koja je pozicija Srba. Kao što znate, Erdutski sporazum je osnovni dokument, o njemu ne bih posebno govorio. U našoj javnosti se zna da o njemu postoje različite ocjene, no moja je prosudba da je ono, što je u njemu pozitivno, sasvim dovoljno da bi se mogao započeti ovaj proces i da treba imati na umu da je on donesen u okolnostima koje objektivno, u onom trenutku, vjerojatno nisu mogle drugačije završiti nego takvim odnosom i međusobnim

obvezama koje iz njega proizlaze za jednu i drugu stranu. Ali, ono što je najvažnije, ono što je potpisano ovim dokumentom bilo je sasvim dovoljno da započne ovaj proces i uporište iz kojeg su se mogli razviti i ostali oblici kao što je to Rezolucija Vijeća sigurnosti 1037 koja je donijela mandat UNTAES-a za koji opet mislim da je dovoljan da bismo mogli ovo raditi, iako i ovdje ima sasvim različitih mišljenja. Mislim da su Rezolucija Vijeća sigurnosti uz Erdutski sporazum, kao i Sporazum o normalizaciji odnosa s Jugoslavijom tri bitna, osnovna dokumenta bez kojih ne bi bilo moguće dobiti vanjski okvir za stvaranje unutarnjeg mozaika uređenja političkih odnosa i uspostave hrvatske vlasti u području Podunavlja. Po mojoj prosudbi, da bi se uopće moglo govoriti o reintegraciji, mislim da je jako važno reći da postoji vanjski i unutarnji okvir reintegracije. Držim da je taj vanjski okvir uvje-

tovan upravo raspadanjem država nakon pada Berlinskog zida, te konstituiranjem novih država na prostoru bivše Jugoslavije. Dakle, to su one vanjske silnice koje su bitno utjecale na uređenje naših odnosa na cjelokupnom području, s posebnim naglaskom na područje Podunavlja. Isto tako držim da je važno, posebno u svim našim stratezijskim zahvatima koje smo imali u Podunavlju, da se po sustavu spojenih posuda uvijek moralo voditi računa što se događa u Bosni kako bismo znali što možemo raditi u Podunavlju i naravno, veoma je uvijek bilo važno znati točan odnos prema Jugoslaviji. Bez tih vanjskih čimbenika ne bi bilo moguće odrediti unutarnje procese i odnose. Dakle, reintegracija je sasvim sigurno ponajprije završetak procesa u Podunavlju, a ona znači uspostavu hrvatske vlasti i ustavnopravnog poretka na području cijele Hrvatske. Dakle, Podunavlje je sastavni dio hrvatskog tkiva i o njemu ovisi sveukupni položaj i stabilnost hrvatske države. Zato se ne može govoriti samo o 4,5 % hrvatskog teritorija, nego se go-

vori o prostoru koje treba urediti tako da po svojim političkim posljedicama ono definira i sveukupni status hrvatske države. Zato reintegracija ne rješava samo problem Podunavlja, nego zaokružuje hrvatsku suverenost na cijelom državnom teritoriju na kojem se uspostavlja ustavnopravni poredak Republike Hrvatske. Na unutarnjem planu se uspostavlja vlast, a na međunarodnom se postupno skida jaram međunarodne zajednice i utvrđuje međunarodni položaj Hrvatske kao srednjoeuropske zemlje. Zbog toga mi, koji operativno radimo, u svakom postupku i potezu moramo imati na umu da jasno definiramo naše prohtjeve i ciljeve, a istodobno, da točno znamo kako ih smjestiti u međunarodne okolnosti. Hrvatska mora u svojoj cijeloj državi razvijati svoje pravno i slobodno demokratsko društvo, jer ukoliko to ne čini, onda ona zapravo prakticira sveukupnu svoju političku zbilju u ovom suženom prostoru i sve refleksije političkog zbivanja u tom prostoru itekako bitno utječu na sveukupan odnos Hrvatske. Zbog toga sasvim sigurno svaki naš čovjek s velikom pažnjom prati što se sve događa u Podunavlju te griješe oni koji misle da je to samo emocionalna sprega. Ona je samo podloga za sve ono što je proživio Vukovar i cijela Istočna Slavonija, ali bitno, politički racionalno definiranje pozicije je upravo uvjetovano načinom na koji

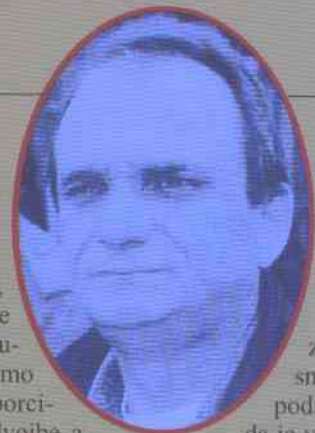

Tuđman i Klein: nema razloga da mandat UNTAES-a ne završi 15. srpnja

će završiti sam proces zaokruživanja hrvatskog suvereniteta. Zbog toga je jako važno, kad govorimo o uspostavi hrvatske vlasti na cijelom državnom teritoriju, jednako tako voditi računa o uspostavi demokratskog hrvatskog društva na području cijelog teritorija, jer o sudbini razvoja sveukupnog društva, koje se posebno promatra iz pozicije odnosa u Podunavlju, sigurno ovisi i sudbina razvoja cijele hrvatske države. Mi moramo imati ovakav pristup, i on je polazna pozicija nama koji radimo. Ponekad ispada u našem svijetu kao da mi ovo radimo zbog međunarodnog pritiska. Mi ovo radimo zato što smo uvjereni da je jedino tako moguće uspostaviti slobodno hrvatsko društvo i da je to usklađivanje našeg razvoja s međunarodnim okolnostima. Svaki drugi zaključak bi išao na uštrb onih koji operativno rade na tom poslu. Ono što je jako važno unutarnjem okviru reintegracije, je to da je naš osnovni cilj meka uspostava trajnog mira, bez obzira koliko se nama sviđa žuri. Osobno svaki od nas ima svoje razloge, a i zbog onog što nam se svima događalo, ponekad mislimo da je najvažnije što prije doći na Dunav. To je najvažnije, ali se mora pri tom voditi računa da mi moramo, dolazeći na Dunav, uspostaviti trajni mir. Mi smo mogli do Dunava davno doći, možda daleko jednostavnije, vojno, ali to jednostavno ne bi bilo trajno rješenje i to nije bila opcija trajnog mira. Zbog toga jedini oblik

uspostave trajnog mira je politički razgovor, neovisno o tome koga imamo na drugoj strani, pogotovo zato što smo u ovom ratu pobjednici. Međutim, bilo bi loše kad bi ovu veliku prednost koju imamo kao pobjednici potrošili u diskriminaciji utvrđivanjem takvih odnosa kao da ovo radimo protiv Srba koji žele ostati ovdje. Mi zapravo radimo za uspostavu hrvatske države u kojoj, pod jednakim pretpostavkama, svi oni koji se prema toj državi korektno ponašaju, mogu na isti način živjeti. Prema tome, mi ne možemo to raditi na način da radimo protiv Srba nego da uspostavimo hrvatsku državu u kojoj će moći živjeti i Hrvati i Srbi, ovisno o okolnostima razvoja sveukupnih odnosa i samoga društva.

Zašto smo odabrali mir kad smo mogli vrlo brzo i jednostavno riješiti da dodemo na Dunav? To je pitanje koje nam se postavlja, ono je sasvim logično, a jednostavan je i odgovor na to pitanje. Dakle, cilj nam je bio trajan mir, a ne samo dolazak na Dunav. Ne smijemo zaboraviti da smo imali 13.000 žrtava u Hrvatskoj i 7.000 u Bosni i Hercegovini, dakle 20.000 žrtava. Isto tako ne znamo još za sudbinu više od 2.000 ljudi. Prema tome, imajući u vidu što većina ljudi misli, a i ja osobno, mi kao mali narod ne smijemo sebi dopustiti luksuz da i dalje uništavamo svoju mladost, a pogotovo ne ako imamo političke snage i mudrosti i vjerujemo da se taj proces može završiti na način koji će donijeti jednake efekte kao i vojno djelovanje. Dapače, ja mislim da može donijeti i više jer nas može predstaviti kao aktualnog i trajnog političkog čimbenika stabilnosti i mira na ovom području, a mislim da je to prednost koju ne treba ispustiti. Uz žrtve, materijalne štete također nisu zanemarive posebno kada se zna koliko svaki od nas izdvaja i kako živimo. Izravne štete su 27 milijardi US dolara. Ako se zna da smo u jednom trenutku imali više od 700.000 prognanika i oko 500.000 izbjeglica, da je međunarodna pomoć bila manja od onog što smo mi kao država sami davali Bosni i Hercegovini, ako se zna da je uništeno 143.000 kuća i stanova, ovi podaci nam dopuštaju da možemo reći da je međunarodna zajednica uvijek više vodila računa o tome da nas pritišće ili stavlja pred zid, a da je uvijek tražila od nas više nego što je bila sama spremna ulagati, posebice kad su bila u pitanju materijalna sredstva. Mislim da su ipak glavni geostrategijski razlozi, te da su oni odredili poziciju našeg pristupa miru i to samo kroz mir, a to je, da izbijemo na granicu sa Srbijom u dužini od 230 km. Naravno da su sasvim sigurno pravilne procjene da se granica može najbolje čuvati dobrom kontrolom granice, ali i dobrim dobrosusjedskim odnosom te sigurno uspostavom dobrih gospodarskih odnosa. Stabilna hrvatska država, čija će stabilnost sasvim sigurno imati uzlaznu liniju u svojem razvoju, ne bi se trebala bojati svojih odnosa sa Srbijom, posebice kad definitivno preuzme kontrolu na granici. Najbolji oblik kontrole je uređenje odnosa sa Srbima ovdje. Zbog toga nismo išli na vojnu akciju, nego smo stvarali pretpostavke za trajni mir. Ova misija nama traje dugo, a Srbima kratko, a pogotovo onima koji nikada neće imati snage dočekati hrvatsku vlast. Mislimo da je ovaj način na koji se to radi najbolji prirodni proces gdje će svaki onaj koji ima nečiste račune sa svojom domovinom, dakle sa Hrvatskom, povući potez koji je najnormalniji, te napustiti Hrvatsku. Sasvim je sigurno da će veliki broj zločinaca i onih koji su digli ruku na Hrvatsku, u ovakvim uvjetima imati mogućnost da svojim postupkom najviše učine za Hrvatsku, a to je da je napuste. Zbog toga mislimo da Hrvatska ima razloga da bude strpljiva, jer i na taj način pokazuje svoj odnos prema onima koji su na nju digli ruku. Dakle, ono što je za nas strateški važno je da se, iako su Srbi starosjedioci koji su tu živjeli, bez obzira što su svi oni ili držali ljestve ili sami obavljali one najgore radnje u tijeku samog rata, ne može ići na kolektivnu krivnju i odgovornost, nego da je korisno da svi oni ljudi koji su spremni,

a nisu zločinci i nisu učinili zla djela protiv same Hrvatske, ostanu u svojim domovima, s time da mi ne možemo nikako pristati da svi oni koji su došli u područje Podunavlja iz različitih krajeva, ostanu u tom području, naprosto zbog toga što je to područje uz državnu granicu i ne možemo dopustiti da Srbi postanu demografska većina. Možemo pristati na to da se vrati taj odnos barem na proporcije iz 1991. Kad to govorim, onda nema nikakve dvojbe, a mislim da sam naš razvoj i ustroj društva govori o tome da Srbi mogu i moraju biti ravnopravni ali u svakom slučaju u uvjetima koji ne mogu njima više dopustiti da budu politička opasnost za hrvatsku državu. Uz ove vanjske i unutarnje okvire neki događaji u reintegraciji za koje smo se pripremali ili ih planirali imali su presudan značaj za samu reintegraciju. Prvo to je odluka vrha Republike Hrvatske o mirnoj reintegraciji, drugo povoljan mandat UNTAES-a, treće demilitarizacija i četvrto izbori. To su prijelomni događaji koji su odredili sam tijek reintegracije. Kao što znate, poslije post-daytonskih sporazuma ojačana je uloga Hrvatske i partnerskih odnosa sa Amerikom, a posebice nakon problema oko Brčkog gdje je osobnom ulogom predsjednika Tudmana uspostavljena arbitraža i gdje se vidjelo, posebice u ratu u Bosni da Hrvatska nije samo pravi politički nego i vojni partner, da ima snagu koja je respektabilna i da ima rukovodstvo koje je u stanju raspolagati upravo s tom političkom moći koja može stabilizirati cijelo ovo područje. Činjenica je da je to pripomoglo da se u takvim uvjetima stvore pretpostavke za dogovor oko mirne reintegracije uz jasne zahtjeve da cijelu misiju vode Ujedinjene nacije, te da na čelo dođe Amerikanac koji ima mandat koji mu doista omogućuje provođenje ove misije kako je predviđeno. Zbog toga cijesimo da je ta Rezolucija 1037 bila pravo ishodište. Treća, vrlo značajna i bitna činjenica je demilitarizacija koja je počela 21. svibnja 1996. u 12 sati. Ono što je jako važno je da je crtu razdvajanja od 28. lipnja preuzelo Ministarstvo unutarnjih poslova. Tada je zapravo počeo proces demilitarizacije. Naši ljudi su, naravno, razmišljali što to znači, i rekli su da Srbi neće dragovoljno predati oružje, što je i točno. Oni to nisu učinili dragovoljno, ali su učinili nešto drugo, a to je da su shvatili da više nemaju vojne snage da se suprotstave Hrvatskoj pa su pristali na to da se izvrši demilitarizacija. Oni su računali na to da će preko toga obavezati međunarodnu zajednicu da zaštiti političke interese i ambicije Srba koji ni u tom trenutku nisu bili manji nego u početku kada su ulazili u rat. Prema tome, bilo je jako važno teško oružje izvući iz prostora. Ono je i izvučeno, ali kratko oružje još uvijek nije. Sigurno da na tom području demilitarizacija nije završena. Četvrti vrlo značajan aspekt ili prijelomni događaj je priprema izbora. Oni nam omogućuju da stvorimo legitimne uvjete za uspostavu hrvatske vlasti. Time Hrvatska opet rješava dvije stvari a to je mogućnost da bude odgovorna za ono što se događa u samom području i, što je još važnije rješava se, iako ne još u potpunosti, jaram međunarodne zajednice. Mi, koji smo operativno radili na ovom području, imali smo najveći problem kako uopće ući poslije rata u taj prostor, kako se sresti sa Srbima s kojima smo međusobno ratovali. To je bio jedan hermetički zatvoren prostor u koji hrvatska noga nije mogla stupiti i tu smo morali činiti sve. UNTAES nas je sastavljao na nekim punktovima ili kontejnerima, privodili su nas kao iz različitih plemena i davali nam neke sugestije, mahene da se ljubimo ili mirimo, jer rat je završio i "morate to riješiti preko noći". Bili su čudni i ponižavajući ti susreti, jednostavno zbog toga jer sam pristanak da se nađemo u takvim uvjetima najčešće je svaki od nas doživljavao kao da je malouman kad pristaje razgovarati s nekim za koga se znaju kategorije zločina. Ali u te razgovore se trebalo uključiti, "nitko nije okupator",

"nitko nije agresor", "svi smo mi jednaki" - morali smo započeti razgovore u kojima je izgledalo da je netko drugi kriv za sve što se događalo. Nama je bio najveći problem kako uopće otvoriti to područje. Zbog toga mislim da je u toj analizi najvažnije reći nekoliko elemenata a to je da smo radili na tome kako s jedne strane otvoriti to područje, a s druge strane da ga zatvorimo. Mislili smo da je važno napraviti propuh, rastvoriti komunikacije pa smo otvarali ceste kojima nije nitko putovao, to je bila čista psihološka igra. Nitko drugi osim gen. Kleina nije mogao prolaziti. Otvarali smo plovne putove, a prognanici su stalno prigovarali da Dravom i Dunavom i dalje plivaju samo ribe. Jednostavno smo morali glumiti neku pokretljivost, gibanje kojega nije bilo. I u toj cijeloj priči stalno smo nešto vrtili, kombinirali, izmišljali da se nešto silom događa, a ništa se nije događalo. Proizvodili smo efekte u javnosti da se nešto događa međutim od toga ništa nažalost nije išlo. Otvaranjem ceste Zagreb-Beograd u svibnju zapravo je počeo taj propuh, zatim otvaranjem telekomunikacijskog sustava u lipnju kad smo uspjeli nekoga iz legalne hrvatske vlade dovesti u Vukovar. Morao sam na trik dovesti gradonačelnika grada Vukovara u Vukovar. Možete si zamisliti pred Hadžićem, Keravicom i svima njima, uzeo sam slušalicu od Kleina, nazvao župana Ošusta te mu rekao da dajem telefon u ruke gradonačelniku i molim da se javi iz Vukovara. Možete zamisliti kako su reagirali Hadžić i Keravica koji je predsjednik njihove samozvane skupštine. Bili su konsternirani, nisu znali što učiniti, jer nisu očekivali takav potez. To je bilo ravno nekom dobrom pucanju, neću reći atentatu, u svakom slučaju, šok je bio takav i za vas koji ste to gledali negdje i niste imali tu atmosferu. Telefon danas ništa ne znači, ali nazvati iz Vukovara imalo je strašne efekte.

U svojem poslu išli smo dalje. Otvorili cestu Osijek-Vinkovci, Osijek-Udvar a ono što je bilo najvažnije trebalo je vidjeti kako uopće stvoriti mogućnost legalnog ulaska i susreta. Izmišljali smo neku tržnicu samo da ljudima omogućimo da se susreću, ali više zbog toga da dobijemo informacije što se tamo događa, jer bilo je potrebno ući u to tkivo, ubacivati kojekakve informacije, saznati ponešto, vrtiti, razbijati. To je postalo mjesto gdje su se dobivale najbolje informacije kako bismo mogli ići korak dalje. Otvaranje područja bilo je veoma važno. Morali smo opet provoditi posebne tehnike i gimnastike da dovedemo onako veliki broj naših prognanika na groblja za 1.11.96. Najvažnije je bilo da su to bile sponzorirane posjete. To znači da je svaki, ako se je s nekim dogovorio telefonom, što više nije bio problem, mogao ući u područje. Sada u svakom trenutku znamo što se događa, ne možemo nažalost još uvijek reagirati na sve ono što se događa, ali nema više događaja kojeg ne možemo evidentirati ili ne znati što ćemo učiniti u trenutku kad bude trebalo. Čak znamo za sve ono što se izvozi preko granice. Ja imam velike kutije u kojima evidentiram sve što se izvozi, i danas-sutra, kad se neki "poštenji lopov" pojavi i hoće od hrvatske države tražiti kompenzaciju za sve što je iznio i već misli da ima pravo, onda imamo točnu evidenciju, pa će na kraju on nama biti dužan. Zato neka izvozi pa ćemo vidjeti tko je kome dužan. Mislim da smo kroz to isto stvorili određene pretpostavke da zaštitimo i državni interes i privatnu imovinu naših ljudi. Otvarajući ovaj prostor morali smo paralelno raditi na tome da ga i zatvorimo, da izbije mo na granicu, a to smo učinili u studenom i prosincu 96. uvođenjem prijelazne carinske službe. Učinili smo još nešto što smatram da je važno, a to je izlazak na Bajakovo, na istočnu granicu u svibnju 96., otvaranjem graničnog prijelaza sa Srbijom, te na zapadnoj granici prijelaza Knežovo Udvar u listopadu 96. Na taj način smo simbolično ta dva kraja zatvorili,

stavili pod kontrolu, psihološku. Tamo se prolazi, ali sama činjenica da je tamo hrvatski policajac-carinik to su bili šokovi za Srbe, jer oni nisu mogli vjerovati da će se to ikada dogoditi. Izbijanjem na istočnu i zapadnu granicu postalo im je pomalo jasno što se događa. Paralelno smo radili nešto što smo također smatrali važnim, a to je da uđemo u srijemski trokut. Ovdje smo ih s čela gurali, tamo zatvarali i sve su manje imali zraka. To je bilo strateški osmišljeno tako da možemo barem kontrolirati i imati informacije na temelju kojih smo mogli onda slati poruke, koje su s jedne strane utjecale na to da se srpski korpus podijeli na one koji su spremni surađivati i na one koji nisu nikada bili spremni to prihvatiti, s time da ne ulazimo u to što tko misli. Bitno je da im podijelimo uloge i da imamo dva pola i s njima da stvaramo energiju koju ćemo upotrijebiti kako nama odgovara. Mislim da smo u toj kombinaciji otvaranja i zatvaranja postigli ono što nam je bilo najvažnije. Osnovna ideja Srba u cijeloj toj priči integracije je bila: Hrvati su protjerali Srbe iz svih ostalih krajeva Hrvatske, Srbi su ušli u Podunavlje. Njihova prva priča je bila da smo mi njih istjerali, a oni sad nas. Sada idemo uspostaviti mir, dobro-susjedske partnerske odnose, ono je vaše, ovo je naše s tim da su smatrali da su oni na gubitku jer 9:1 je u njihovu korist odnosno da su 9 puta gore prošli nego mi; kako su došli do tog odnosa ne znamo. To su javno pričali na skupovima i oni su doista htjeli napraviti neku svoju državu. Za početak bi to bila neka paradržava, ali danas-sutra bi se ona nekim referendumom izdvojila i pripojila Srbiji - "pa napravili smo što smo htjeli". Kad su upravo ovim našim ulaskom u to područje uvidjeli da postoji sve manja mogućnost ostvarenja te njihove velike ambicije, onda su pristali na oblast, pa kad su vidjeli da ni to ne ide, onda su pristali na jednu županiju. Kad ni to ne može, onda bi sada neku zajednicu općina. Tu je najvažnije da su cijelo vrijeme izmišljali neki strah od hrvatske vlasti da bi u ime njega pred međunarodnom zajednicom tražili zaštitu, ali ne za ljudska prava, nego za teritorijalnu i političku autonomiju toga prostora. To je bila osnovna namjera, u početku ratom - a kasnije međunarodnim mirom. Ti zahtjevi su isti - sa ciljem: zadržati političku autonomiju, napraviti određeni politički sustav koji bi funkcionirao, ako međunarodna zajednica pritisne da se neki Hrvati mogu vratiti u taj prostor i dijeliti; oni će biti glavni a za Hrvate što ostane. To su bili sasvim organizirani politički ciljevi kojih se oni do današnjeg dana ne odriču. Zapravo ostaju pri istim ciljevima, gube ih samo onoliko koliko ih mi njima oduzmemo. Neovisno o svim njihovim ciljevima bilo bi loše zaključiti da sve ovo što radimo ponovo radimo protiv Srba. Oni sami protiv sebe dosta rade, a mi trebamo raditi da stvaramo slobodno društvo u kojem će oni biti ravnopravni građani bez ikakvih političkih autonomija, a sa svim pravima koja proizlaze iz Pisma namjere i onoga što je jasno definirano.

U završnici držim da je za cijeli ovaj proces najvažnije da smo došli do faze izbora. Izbori će omogućiti da se u legalnim uvjetima uspostavi hrvatska vlast. Tamo se uspostavlja jedino hrvatska vlast, ponekad to naši ljudi, posebice u predizbornim kampanjama zloupotrebljavaju. U području Podunavlja se jedino uspostavlja hrvatska vlast, nikakve srpske općine. Sve su općine hrvatske, a samo u nekima će vlast obnašati Srbi, koji tu vlast dobiju na legalnim izborima. Ne vidim tu problem, ako netko na izborima dobije tu mogućnost, time nije ugrožen hrvatski državni strateški interes. Prema tome, mi biramo u tom području hrvatsku vlast, imamo hrvatske općine i županije i napokon centralnu vlast sa svim svojim funkcijama u tom području, kao i u svim ostalim hrvatskim krajevima. Zbog toga je bilo važno pripremiti najprije političke, a zatim i tehničke pretpostavke, da međunarodna zajednica vidi da smo to što smo odradili, odradili tako, da svatko može iskoristiti svoje

pravo kao hrvatski državljanin: upravo izlazeći na te izbore. S naše strane stvorili smo sve pretpostavke da Srbi ništa posebno ne dobivaju. Posebice smo krenuli tome od 1.7.96. kada su 25 djelatnika hrvatske policije ušla u područje da bismo danas imali 775 hrvatskih policajaca, a do izbora će ih biti 800, Srba 700, a Mađara, Rusina i ostalih predstavnika nacionalnih manjina 100-200. Ono što je najvažnije - stvorena je takva sigurnosna mreža koja će omogućiti sasvim siguran povratak svih Hrvata svojim kućama u uvjetima da se nitko neće morati vratiti pognute glave. Prema tome, paralelno uz sve što smo radili, vodili smo računa da bez ovakve organizacije i sigurnosnih elemenata, tj. da u svih 15 policijskih postaja imamo raspoređene svoje ljude da je jedna veća grupa naših policajaca stacionirana u Iloku, specijalci u Erdutu, dakle, da su postavljeni na svim legalnim, a kritičnim točkama. Mislimo da nitko više ne može sebi dopustiti da se oružano suprostavi Hrvatskoj na tom području. Dakako, sigurno ne može ni Hrvatska povlačiti poteze izvan političkih. Ali, što je najvažnije, imamo dovoljno sigurnosnih uvjeta i policijskih snaga da nas nitko ne može spriječiti u političkom završetku procesa mirne reintegracije.

Mi u ovom trenutku procjenjujemo da će Srbi, bez obzira na sve što sada rade, ipak izaći na izbore. Oni su organizirali svoju stranku, lomili su se do posljednjeg trenutka. Procjena je nas koji tamo radimo da će ipak izaći na izbore s time da oni još uvijek računaju da bi udruživanjem općina, koje su dobili, teritorijalno pokušali napraviti zajednicu općina. Hrvatska na to neće pristati, jer jedino Sabor može donijeti zakonsku odluku kako će ustrojiti lokalnu upravu i samoupravu. Na temelju naših razgovora s gen. Kleinom mislimo da temeljem Erdutskog sporazuma Srbi mogu imati vijeće srpskih općina. To bi bilo samo savjetodavno tijelo i ono bi moglo u okviru onih ovlasti koje proizlaze iz Pisma namjere i predsjedničke izjave, a to znači da predstavnike koje će dobiti u tim općinama u osobama načelnika, zatim dva dožupana koje će imati prema Pismu namjere u jednoj i drugoj županiji, pet pomoćnika ministara, zastupnike u jednom i drugom domu, da se oni mogu sastajati, savjetovati i predlagati nadležnim hrvatskim tijelima da donesu odluke zašto su oni nadležni. Prema tome mogu Predsjedniku, vladi ili Saboru davati prijedloge iz područja njihovih nacionalnih interesa i mi u tome ne vidimo nikakvu opasnost jer se ne radi o nikakvoj teritorijalnoj autonomiji, o nikakvom upravnom, izvršnom ili zakonodavnom tijelu. Oni su imali do danas tu namjeru, prijetili su egzodusom kako bi cilj koji su htjeli postići prvo okupacijom ostvarili sada politički.

Na kraju, koji su najveći problemi u tom području? Prije svega, tragedija je da još uvijek ne znamo za sudbinu velikog broja naših ljudi. Isto tako igre oko lista zločina i zločinaca. Srbi sada odjednom traže da im se kaže tko je zločinac a tko nije. Zna se tko je za to nadležan, to su naši sudovi i jedino oni to mogu reći, a svi drugi koji pričaju politički, po mojoj prosudbi, ne obavljaju svoj posao. Prema tome, sve što se sada događa to su prije političke igre nego stvarni pristup u rješavanje, jer se zna da zločin ne zastarjeva. Tko može sada reći da je neka lista ili konačna ili ovakva ili onakva, jer npr. nedavno smo opet otkrili novu jamu sa cca 100 tijela. Tko sad može zaključiti neku listu. Smiješno je uopće na taj način razgovarati. Jedino sudovi obavljaju taj posao i nitko drugi. Uz to najveći je problem što poslije izbora, pa čak i neposrednom uspostavom hrvatske vlasti, nije još riješen problem povratka naših prognanika. To je najveći problem i ne treba govoriti našim prognanicima da je dolaskom hrvatske vlasti riješen njihov problem, jer to nije točno. Taj problem se mora rješavati. Imamo situaciju da su Hrvati izvan svojih kuća, imamo Srbe koji su u kućama Hrvata, a posebice imamo one doseljene Srbe iz

raznih krajeva Hrvatske koji su došli u područje. Međunarodna zajednica ponovo traži od Hrvatske da kaže da se paralelno rješava problem povratka Hrvata i Srba. Istodobno s 5 posto od proračuna Republike Hrvatske pomažu Hrvatskoj i materijalno u rješavanju njezinih problema. Mislim da bi ponekad odnos pritiska i ulaganja u ovaj proces morao imati drugačiju svezu, jer ne može se tražiti od RH da ona sama rješava sve probleme po načelima koja nitko ne kaže. Tragedija tih ljudi - bez obzira tko je kriv, a tko nije, je ista. Normalno da su Hrvati zainteresirani da se vrate svojim kućama, ali ne može se izostaviti ni rješavanje problema Srba, jer ako ne riješimo problem Srba ne možemo rješavati ni problem Hrvata. Srbi i tu tragediju žele iskoristiti na najmorbidniji način i kažu ova-ko: mi se nećemo vraćati svojoj kući jer ne vjerujemo vašoj vlasti, mi ostajemo u Baranji, ovdje nam napravite kuću i mi smo riješili problem. Sada se ja pitam i kažem im je li moguće da vama nije jasno da smo mi napravili 15.000 kuća Hrvatima, među njima jedan manji broj Srba, sve na adresama 1991. Ni jednom Hrvatima nismo napravili kuću izvan adrese 1991., jer da smo to radili mnogi Vukovarci bi pravili kuću negdje na moru ili u Zagrebu i ne bi se nitko vratio u Vukovar. Jedino što vi želite je da budete ravnopravniji od Hrvata i to je cijela vaša pozicija. Čak i u toj cijeloj tragediji ne razmišljate ljudski, iako mi razmišljamo na način da rješavamo problem i Srba i Hrvata. Da bismo riješili probleme unesrećenih ljudi u što kraćem vremenu, treba nam materijalna pomoć međunarodne zajednice. Najveći problem nisu politička načela i zaštita prava ljudi, nego materijalna pomoć i materijalne mogućnosti koje očekujemo od međunarodne zajednice. Mi smo sada izdvojili milijardu dolara, milijardu-dvije očekujemo od međunarodne zajednice i onda bi za godinu-dvije najveći dio tih problema bio riješen.

Ono što možda treba reći na kraju je, da unatoč svemu onome što radimo, Hrvatska je često nepravedno pod povećalom, te se pripisivanjem da smo pobjednici u ovom ratu, vrlo često zaboravlja tko je u ovom ratu bio agresor. Od nas se svašta zahtijeva da učinimo, na nama se naplaćuju računi i za one koji nisu bili spremni Hrvatskoj pomoći u trenutku kad su trebali. Da su to učinili bilo bi manje tragedija, materijalna razaranja i sve ostalo bi bila manja, te bi danas bilo mnoge stvari lakše riješiti. No, bez obzira na sve poteškoće, uvjeren sam da će Hrvatska izaći na Dunav, uspostaviti svoju vlast, da će smoci snage da stvori uvjete za život svim ljudima u tom području. Tu mislim i na Hrvate i na Srbe. Kad 15.7.97. prođe mandat Untaesa, te se vojna komponenta bude počela povlačiti iz Hrvatske, Hrvatska će još uvijek imati velikih problema zbog toga što su sve posljedice rata sabijene u jedan mali prostor. Kroz sve ono što se bude ovdje događalo ocjenjivat će se Hrvatska. Zapravo, velika je sreća što je Hrvatska riješena i oslobođena, ali je tragedija što se preko ovog malog prostora sve prebija. Hrvatska mora imati snage i solidarnosti upravo zbog toga da sve terete koji se tamo događaju podijeli s ljudima koji su uz granicu tog područja ili koji će se vratiti. Ukoliko ne budemo toga svjesni, bojim se da bi to moglo ostaviti trajne posljedice na taj dio i ljude, te na sveukupni razvoj države Hrvatske. Ja se uzdam da i ovaj večerašnji razgovor i sve što se radi doprinosi tome da su naši ljudi svjesni što se tamo događa i zbog toga sam optimista, ali realan optimista, jer mislim da ćemo tamo još imati

velikih problema. Hvala lijepa.

Barišić: Zahvaljujem g. Vrkiću i molim da postavljate pitanja.
Novinar: Vezano za vijeće općina, odnosno kako vi g. Vrkiću kažete, koje će imati sasvim savjetodavnu funkciju. Nije li to izvan ustava i ne radi li se ustvari o davanju prava Srbima da odlučuju tko će biti pomoćnici ministara, tko će predstavljati Srbe na razini države, ustvari oni će biti privilegirani u odnosu na ostale Srbe koji žive u Hrvatskoj? Drugo pitanje je da bih Vas zamolio da komentirate današnju izjavu g. Kleina nakon sastanka s Miloševićem u kojoj je izjavio da će sljedećeg tjedna vlada RH imati bilateralni sastanak s Jugoslavenskom vladom s temom dvojnog državljanstva, demilitarizirana područja i meke granice. Možete li odgovoriti o čemu se radi?

Vrkić: Ja procjenjujem da uopće nije problem dvojnog državljanstva za samu Hrvatsku i Hrvate. Problem je Srbiji, hoće li ona moći pristati na to da dade dvojno državljanstvo jer bi ga morala dati Hrvatima, Srbima, Albancima i Mađarima. Bojim se da Srbija nema snage da zbog jednog dijela svojeg korpusa učini potez koji bi išao jednako tako u korist i nesrbima u

samoj Srbiji. Ja mislim da je veći problem u Srbima upravo po tome što oni preko dvojnog državljanstva pokušavaju i dalje produžavati svoju dvojbu sa nekom svojom tzv. rezervnom ili pričuvnom varijantom izbora domovine. Srbi traže dvojno državljanstvo ne bi li imali još vremena da promatraju kako će se Hrvatska ponašati kao da nisu imali do sada mogućnosti da točno procijene koja je pozicija Hrvatske. Ja Srbima, kad dođem i razgovaram s njima, kazujem: "Nije problem u tome Hrvatska unatoč tome što ima velikih problema, ima i dovoljno demokracije. Jasno je da će u jednoj pravnoj državi ljudi živjeti po vladavini zakona, a ne pojedince, iako još uvijek ima velikih pojedina- naca koji se vladaju izvan zakona, ali je problem u tome što Srbi ne žele prihvatiti činjenicu da je Hrvatska demokratska država i da je ona u Vijeću Europe. Ja sam njima rekao da u izvješću g. Butrosa Gali- lija piše da je jednoj baki Srkinji ukradena koza. Pitam vas ja što bi se dogodilo

ako bi netko iz hrvatske vlasti ili netko drugi učinio nekim pojedincima kad se vodi računa i o kozama a ne o Srbima. Prema tome mislim da te njihove dvojbe proizlaze od toga da daljnjim suzdržanim odnosom prema Hrvatskoj žele dobiti nešto, da bi i dalje zadržali postojeći položaj kojim oni ne rješavaju svoje probleme, a stalno ga prebacuju na nekog drugog. To više nije hrvatski problem. Hrvatska je dovoljno pokazala koliko je spremna svojom tolerancijom stvarati pretpostavke i uvjete za sve svoje građane, a onaj koji nije spreman to prihvatiti preuzima na sebe odgovornost i priča je tu jasna. Što se tiče općina i zajednica općina je li to ustavno ili nije, činjenica je da se mi nalazimo u fazi usaglašavanja s međunarodnom zajednicom i uvođenja hrvatske vlasti u to područje. Ja ne bih sada ulazio u to koliko je to ustavno ili nije, ali nema dvojbe da konačnim nekim zakonskim odredbama do konačne uspostave pravnog sustava u to područje, vjerojatno u prijelaznim fazama, ima i onih rješenja koja nisu u potpunosti u skladu s našim zakonom, ali u svakom slučaju ona ne mogu biti protiv državnog hrvatskog interesa. Prema tome, kada dođe faza usklađivanja tih odnosa i uspostave cjelokupnog ustavno- pravnog poretka, onda će sasvim sigurno Hrvatska na za to meritornim mjestima, a to je Sabor, morati jasno definirati sva otvorena pitanja i na njih dati prave odgovore. Kao odgovor

na pitanje o sastanku sljedećeg tjedna vezano na granice, molim novinare da to ne pišu, ali moja je procjena da Stanimirović izlazi pred svoju javnost da bi je umirio a ja imam sasvim pouzdane informacije da ti razgovori još uopće nisu započeli jer Srbija ne vjerujem da će pristati da ide na dvojno državljanstvo. Oni sada javno govore da se o tome razgovara, ali pouzdanog čak ni službenog zahtjeva Srbije za bilateralan razgovor na tu temu, nema. Mislim da to više služi u svrhu predizborne kampanje. Kao odgovor što je meka granica, rekao bih da to znači da svaki dan 20 do 30.000 ljudi prelazi tu granicu i traži se da se to uredi nekim drugim odnosima. Ovdje je prisutan i g. Kačić koji možda može o tome nešto više reći.

Pitanje: Što se tiče dvojnog državljanstva mislim, bez obzira da li to Srbi žele ili ne, nije vrijeme da se to sada rješava. S druge strane zna se da je riječ o granici Hrvatske i Vojvodine i da je riječ o unutarnjoj granici nekadašnjeg prostora koji su dobili pravno unutar Austro-Ugarske, nakon što su katolici oslobodili to od Muslimana i sva pravna podloga je u tome. Šta će biti ako se oni ne budu pridržavali ugovora i obećanja što je česta pojava?

Vrkić: Sve što smo do sada radili, radili smo u dogovoru s međunarodnom zajednicom. Mi moramo samo paziti da ne učinimo neku grješku gdje bi nam se sudio neki kazneni poen u smislu da nismo uradili sve potrebno za izbore. Sam čin izbora rješava sva pitanja, poslije toga mi određujemo ustroj, koliko će biti policije, što ćemo s vojskom i sve ostalo. Prema tome, 13.4.97. se otvaraju vrata a 15.7.97. je sve u našim rukama. U tom jednom interprostoru će se obavljati određene predradnje, tu ne treba biti naivan da će sve ići lako, ali u svakom slučaju mi smo sve što je bilo potrebno s međunarodnom zajednicom odradili da imamo legitiman ulaz za uspostavu hrvatske vlasti, a to je najvažnije.

Pitanje: Vezano za vladinu listu od 150 osumnjičenih osoba za zločine, imate li podatke da li od tih ljudi još nekih ima tamo, ima li političkih srpskih četnika?

Vrkić: Sigurno da ih ima, imena vam neću navoditi to pitajte sudove koji su za to nadležni.

Pitanje: Kada govorimo o Podunavlju obično se misli na okupirani dio Podunavlja, ali to je i grad Osijek. U gradu Osijeku bilo je krajem 1990. oko 120.000 ljudi, početkom 92. to je palo na jednu petinu ili šestinu stanovništva. Oni koji su otišli izbjegli su radnu obvezu i sada su se vratili. Obzirom da je grad Osijek model za cijelo drugo područje koje je bilo okupirano, zanima me kako je u Osijeku prošlo s ljudima koji su pobjegli u tim kritičnim danima i vratili se i koji danas djeluju u Osijeku i obnašaju vrlo visoke funkcije u gradu? Radi se o tome da je u Osijeku već počela reintegracija u prvom redu Hrvata. Mene zanima što će biti s onim Srbima s Osječkog sveučilišta koji su otišli, osnivali sveučilište u Somboru, Vukovaru i Novom Sadu i sada se oni mogu vratiti kao da ništa nije bilo. Što je s Hrvatima koji su sami zakazali u Osijeku?

Vrkić: Ni jedna država, koja želi biti moderna i slobodna, ne može se ponašati izvan univerzalnih načela a to znači da se prvo ponaša pravno a koliko je moguće i moralno i svaki građanin mora to zahtijevati. Problem je tu sasvim različit kada se govori o odnosima između države i građana i odnosima između građana i građana. Najveći je problem kod naših ljudi kad kažu: "Neka im država oprost, neka im predsjednik Tudman oprost, ja neću". To može u nekom kolokvijalnom razgovoru imati prolaz, ali u službenom odgovornom odnosu svaki od nas je spreman ponašati se tako da prašta i stvara opće vrijednosti, a pojedinačno onda kad se ne može kontrolirati ili ima osobne razloge da se osvećuje. Ja osobno mislim da je Osijek jedna tmurna sredina, Osijekom se loše vlada, s jedne strane na jedan tvrd način, s druge strane na previše liberalan način, dakle jedna kombinacija čudnih podijeljenih odnosa u kojima

se normalnom čovjeku teško ponašati kad ne funkcioniraju normalni odnosi. Zbog toga Osijek ne samo da je unesrećen ratom, on je unesrećen jednom krivom podjelom odnosa u samom gradu. Bit će teško reintegrirati to područje ako se barem malo ne vrati nekakve svjetlosti i nade Osijeku, jer je on ipak ugrožen i svi zajedno moramo vjerovati i ulagati u Osijek, jer ako to ne učinimo na Istoku, Zagreb je predaleko. Zagreb naprosto ne može držati događaje u svojim rukama pomoću sustava daljinskog upravljača. To ne znači da Zagrebu netko nešto zamjera, nego u poslu koji obavljamo g. Kostović i ja, nema nikakve dvojbe on sjajno s jedne makro-pozicije može odrediti ono što je vezano za svijet, ali bez mojih pipaka i svakodnevnog minskog polja, on ne može imati pravu procjenu što se događa u prostoru reintegracije. Zbog toga ta veza između središnjeg stvaranja sveukupne strategije hrvatskog pitanja koja se jedino može stvarati u Zagrebu i praktične provedbe i duboke veze između Zagreba, Osijeka i Vukovara, nema šanse da se razvija Hrvatska, a Osijek je tu totalno ugrožen jer se njime krivo vlada. Ne mislim čak na osobe koje vladaju, nego su poremećeni odnosi zbog ratnog djelovanja do te mjere da dajemo povjerenje krivim ljudima koji su sami sebi dovoljno u fokusu i od svojih vlastitih vrijednosti ne vide ništa drugo izvan toga, a to je ono što uništava okolicu do te mjere da je vrlo teško u takvim uvjetima živjeti.

Srbi se vraćaju u Osijek, žive u Osijeku, 1350 Srba s Hrvatima zajedno su izašli iz područja i u organiziranom su smještaju u Osijeku i ponekad treba iznijeti te podatke. Ima Srba koji su bili u hrvatskoj vojsci, kao npr. Mirko Tankosić, ima i drugih i to je dovoljno da čovjek o tome ne razmišlja osobno nego da vjeruje u ono u što nije lako vjerovati, a to je da ima i časnih i dobrih Srba.

Prof. Radovan Pavić: Ono što nam je g. Vrkić ovdje izložio sadrži takve sadržaje da bi se moralo govoriti jako dugo i jako temeljito pa bih se osvrnuo samo najkraće. Prvo, treba oštro revidirati pakt protiv nekih mistifikacija. Vi ste spomenuli da su Erdutski sporazumi i sporazumi o normalizaciji sklopljeni sa SRJ temeljni dokumenti na kojima se osniva mirna reintegracija. To nije istina i to nije tako i ne može biti tako jer se u Erdutskom sporazumu ne spominje da je taj dio, dio Republike Hrvatske i ne spominje se nikakva reintegracija. Prema tome reintegracija se može temeljiti na nekoj drugoj političkoj volji, ali ne na Erdutskom sporazumu. Isto tako sporazum o normalizaciji sa SRJ ne spominje da je taj prostor dio RH i ne spominje nikakvu reintegraciju. Drugo je sada šta je bilo i šta bi se moglo i šta se ne bi moglo. Cilj je mirna uspostava trajnog mira da se na taj civilizirani način dode na Dunav. To je krivo iz jednostavnog razloga što stalnim popuštanjem i u stalnom ozračju popuštanja u uvjetima u kojima će oni dobiti dvojno državljanstvo koje je na našu štetu, uvjetima kad će ta granica kakva-takva biti propusna, uvjetima kad je stvorena situacija da oni velikim dijelom dobiju izbore, onda u tim uvjetima mekog izlaska na Dunav mi samo ohrabrujemo njihove daljnje zahtjeve. Sve ono što će se iza izbora događati je daljnje hrabrenje njihovih zahtjeva, njihovo stalno postavljanje novih zahtjeva iza čega će stajati Međunarodna zajednica. Poraz velikosrpske ideje, diplomatski, politički i vojni je jedini uvjet trajnog mira, a sve drugo je samo ohrabrenje, sada smo postigli općine ovakve, onakve, postigli smo ovo-ono, postigli smo dvojno državljanstvo, nitko nije kriv i td. Pazite na neozbiljnost tog posla kada je bilo 800 ljudi na spisku za ratne zločince a sada ih je samo 150, a još se broj može smanjiti. Sada smo izabrali taj put, premda mislim da taj put Hrvatska nije izabrala, već je na nju vršen pritisak i bilo joj je zabranjeno da nastavi Oluju i vojno to riješi kao što je bio zabranjen i pad Banja Luke i prekid koridora. Kažete da je nama u interesu da svi starosjedioci Srbi ostanu i vi ste protiv kole-

ktivne odgovornosti. Svi smo mi protiv kolektivne odgovornosti ako je shvatimo na način da je Martić kriv, a onda samim tim de fakto su krivi i svi Srbi. To nećemo, ali hoćemo odgovornost kolektiviteta u kojem je 50.000 ljudi sudjelovalo u pobuni, u kojoj je bilo 10.000 policajaca, nekoliko tisuća onih koji su obnašali vlast itd. i u kojem su svi glasali za tu vlast, to nije krivica po Martiću da se na njih baca krivica Martića, nego je to njihova vlastita krivica. Nama nije u interesu da oni ostanu ovdje jer njima Hrvatska nije bila domovina niti prije niti danas, oni su bili neprijatelji i to su i danas. Naša država je sama prihvatila krivicu kolektiviteta zato jer je podarila amnestiju. Amnestija se daje samo onima za koje se smatra da su krivi, a i oni koji su primili amnestiju također shvaćaju da su krivi zato jer su je primili. Naivno je također govoriti o tome da se zatvara granica. Bit stvari je da je sva granica na Dunavu, ne samo na mostovima nego i u čamcima i splavima otvorena i da g. Klein na tome inzistira. Zatim, na Hrvatsku se vrši i dalje stalan pritisak za demilitarizaciju, to se onda umata u stanio da će se demilitarizirati i u Mađarskoj i SR Jugoslaviji. Na taj način se problem poniženja Hrvatske, da bi se samo ona morala demilitarizirati, zapravo projicira u regionalnu sigurnost i taj pritisak će biti stalno. Dalje, kod dvojnog državljanstva nije problem što bi oni morali dati dvojno državljanstvo Albancima, ovima i onima, a i sebi, a pogotovo to ne vrijedi u uvjetima kad su Srbi i Srbija vječni problem s normalizacijom. Mi smo se jako ponosili time da je prvi puta u normalizaciji sa SRJ napisano da će biti recipročan odnos Hrvata i Srba, međutim Srbi su to riješili pa su rekli: u redu, mi ćemo dati Hrvatima to što treba, u Srbiji Hrvata više nema nego samo Bunjevci, a pitanje Bunjevaca mi ćemo riješiti sa Mađarskom". Prema tome nije problem u tome, to će biti selektivno za dvojno državljanstvo, a ne na neki drugi način. Zatim meka granica. Sa one strane nije nikada nikakvo dobro došlo, prema tome nema razloga da shvaćamo da se nadamo da će sada neko dobro od tamo doći. Zbog toga to mora biti tvrda granica, teško naoružana, teško kontrolirana s plaćenim licima (pljesak). Faktor sigurnosti i faktor trajnog mira prema Srbiji i u regiji je tvrdo kontrolirana i naoružana naša granica. Očito je da proces koji se odvija je proces popuštanja Srbiji. To je stvar međunarodnog pritiska i mi se moramo tome oprijeti, a to se može samo ako hrvatski politički korpus bude jedinstven što nažalost nije. I na kraju, krivo je postaviti pitanje da li se Srbi bore za posebni status i da li će se izboriti za njega, a zapravo ga oni već imaju. Česi ili Talijani nemaju zajednicu općina, oni ne mogu delegirati nekog svojeg podžupana mada bi i oni to mogli jer svi imaju ista prava, ali Srbi već imaju taj posebni status i situacija će se nažalost i nadalje odvijati u tom pravcu. Ključni problem i povijesna pogreška iz koje sve slijedi jest da "Oluja" nije nastavljena, za što nismo mi krivi, i ono za što smo mi krivi - da se hrvatski politički korpus nije mogao ujediniti da jedinstveno nastupi pa će Srbi u Podunavlju dobiti izbore ne samo gdje su većina nego i gdje su manjina. To znači da sa izborima ulazimo u završnicu procesa ali također i u proces otvaranja novih problema i to će još dugo trajati.

Vrkić: Mogu dijelom komentirati, ali ostaje pitanje da li je potrebno uopće razgovarati jer se radi o dva zapravo različita koncepta. O nekim razlikama i argumentima koje ste koristili želim vam suprostaviti samo kontra-argumente. Ja sam, kada sam govorio o temeljnim dokumentima koje sam isticao kao osnovicu, govorio uvjetno o tome jer iz njih ishodi mogućnost stvaranja koncepta mirne reintegracije, pa kada se govori o Erdutskom sporazumu onda se jasno govori o Istočnoj Slavoniji, Baranji i Istočnom srijemu, a kada se govori o normalizaciji u prvoj točki se jasno govori o priznavanju Hrvatske u njezinim granicama. Ne vidim što treba više učiniti kad netko tko

je htio porobiti i okupirati tu zemlju, u prvom članku priznaje da je to područje hrvatsko bez obzira na činjenicu što sada u tom području najvećim dijelom žive samo Srbi. Što se tiče konstatacije da Hrvatska nije izabrala put mirne reintegracije, pa kad bi tako bilo moram reći da Hrvatska nije dobila dopuštenje ni za "Bljesak" ni "Oluju" pa prema tome ako je tada povukla one poteze onda samo uzimam kao dokaz da je i ovaj slobodno izabrala, bez obzira je li pod pritiskom ili nije. Što se tiče starosjedilaca i kolektivne odgovornosti, o tome možemo razgovarati. Vi govorite o odnosima otvaranja i zatvaranja granica, i ja sam govorio da su psihološke bile u tom trenutku velike vrijednosti otvaranje graničnih prijelaza Bajakova i Udvara. Naši ljudi su bili oduševljeni jer se cijelo vrijeme, kad se gleda simbolički, vodilo računa o tome kad će naši ljudi izbiti na granicu i to je imalo psihološku vrijednost. Ja i nisam rekao da je proces završen, ja ga privodim izborima, a i poslije izbora nisam rekao da smo riješili sve probleme. Govorim o tome samo kao o jednom stratejskom pravcu kretanja pod pretpostavkama da smo to radili zbog toga da uspostavimo mir na miran način. Na isti način je pitanje da li tvrda ili meka granica. Mislim da je najvažnije da je ta granica kontrolirana. Hrvatska ima mogućnost da poslije 15.7.97. odluči hoće li ići u demilitarizaciju ili neće. Nitko nikada nije govorio da će to učiniti samo Hrvatska, ako je Srbija spremna svoje teško oružje povući 70 km od granice, ne vidim razloga da to ne učini i Hrvatska i prema tome na granici neće biti topovi nego hrvatska policija. Nije uopće potrebno, kad je riječ o mekoj granici, da netko sumnja u kontrolu ulaska i svega onoga što se događa u okviru hrvatske države. Ako mislite, kada se govori o mekoj granici, da će Srbi moći raditi što hoće, onda ne govorimo o istoj kategoriji. Govori se o državi koja ima svoju suverenost i ponašat će se kao suverena država a kako će ona uređivati te odnose to će procijeniti sama. Vezano na primjedu o popuštanju Srbima. To nije točno jer se njima nije ništa popustilo što se nije naplatilo. Jedini je problem da li je Hrvatska uspostavila tu vlast ili nije, a o tome ćemo razgovarati nakon 15.7.97. a ako i to ne bude, nitko nije rekao da uz sve što je Hrvatska učinila po kriterijima koji su dogovoreni i na osnovi rezolucija i dokumenata, Hrvatska nema mogućnost da povuče potez koji hoće. Ne vidim razloga da se kaže kako Hrvatska u svakom trenutku nije vodila računa o tome da na osnovi svoje snage i svojeg političkog stratejskog odnosa prema osnovnom pitanju (uspostava vlast i ustavno-pravnog poretka) da nema dvojbe da će Hrvatska to područje staviti pod svoju kontrolu upravo onako kako je to najbolje.

Prof. Pavić: Kada se u Erdutskom sporazumu spominje Istočna Slavonija, Baranja i Zapadni Srijem onda se oni spominju samo kao topos, znači gdje je što. Osim toga kada se radi o normalizaciji odnosa sa SRJ članak 1. ne govori da se granice priznaju nego tek da se poštuju, a to je velika razlika. Međunarodne granice i međudržavne granice nisu isto. Uzmimo primjer granice na sv. Geri. Mi tu granicu poštujemo, ali je ne priznajemo.

Prof. Kačić: Odluku o granicama donosi Sabor i nitko drugi.

Prof. Bebek: Svi se možemo složiti da ne postoji ni jedan unutarzemaljski ni međunarodni problem o kojem ne postoje različiti stavovi. Ukoliko smo optimisti i ukoliko pretpostavimo da ste Vi g. Vrkiću na pravome putu, moje je pitanje kada možemo očekivati kontroliranu i meku granicu, normalne odnose sa Srbima u Hrvatskoj i s Republikom Jugoslavijom?

Vrkić: Taj proces bit će uvjetovan stupnjem uspostave hrvatske vlasti i time koliko ćemo imati novca i međunarodne pomoći da rješavamo najvažnije probleme tih ljudi, da ih vraćamo kući i smještamo u prostore njihovih domova. Nije problem u tome da se naši ljudi vraćaju, ali ako budemo masovno tjerali Srbe na ulice taj proces će biti zaustavljen.

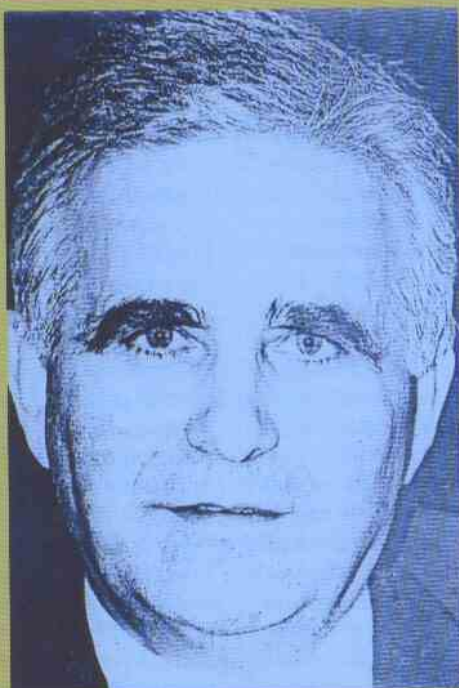
MIRKO GALIĆ, dopisnik Vjesnika i Večernjeg lista iz Pariza

HRVATSKA IZMEĐU EUROPE I BALKANA

Voditelj: Fredi Kramer

Mirko Galić: "Dame i gospodo, kolege i prijatelji. Na putu od Gajeve do Jurišićeve razmišljao sam što ću vam reći, ili što ću vam reći novoga da opravdam ne samo poziv za ovu tribinu nego i ovako lijepo predstavljanje koje bi čovjek radije ponekad izbjegao jer djeluje nestvarno. Nisam političar da bih izricao sudove, nisam teoretičar da bih stvari stavljao u znanstvene ili teorijske sisteme, a kao novinar sam toliko napisao i rekao da uvijek postoji barem jedna opasnost, a to je opasnost ponavljanja ili još gore, opasnost banalizacije same teme. Zbog tih razloga sam dugo, već 9 godina koliko sam istureni hrvatski dopisnik u Parizu, izbjegavao ovakve tribine, jer mi se činilo da imam suviše drugih tribina na kojima mogu izraziti svoj stav ili činjenice na kojima zasnivam svoj stav. Ovaj poziv prihvatio sam iz dva razloga: prvo, zato što nisam mogao odbiti mojeg prijatelja i kolegu Kramera a drugo, jer mi tema koju smo zajednički odredili djeluje dosta aktualno i značajno za našu zemlju i javnost. Problem odnosa Hrvatske i Europe, ili nerazumijevanje tih odnosa, javlja se zapravo od prvog dana borbe za stvaranje hrvatske države i ona nije završena. Čak se čini da ima dosta novih povoda i okolnosti koje govore da odnos Hrvatska-Europa, ili preciznije status Hrvatske između Europe, gdje bi htjela biti, i Balkana, odakle se teško otkriva, postaje sve značajnijim, pa možda i presudnijim. Od rješenja tog problema ovisi u dobroj mjeri i budućnost naše zemlje. Rekoh, i to treba istaći u kratkom presjeku povijesti odnosa hrvatske države i Europe ili europskih institucija, da su od prvih dana ti odnosi složeni, proturječni i konfliktni. Za Europu, Hrvatska je neka vrsta neželjena djeteta, njezino rođenje je značilo smrt jedne političke i državne zajednice koja je za većinu europskih zemalja predstavljala stanoviti model odnosa u multietničkim ili višenacionalnim društvima; zbog toga je dio europskih država s Francuskom i Britanijom na čelu, od početka veoma nevoljko čak s izrazitim otporom, prihvatio samu ideju i samu mogućnost konstituiranja Hrvatske kao zasebne države nakon raspada jugoslavenske federacije. S druge pak strane, u europskim političkim i intelektualnim krugovima, tadašnja Jugoslavija predstavljala je stanovitu simboliku, vrijednost koja je igrala određenu ulogu na europskoj vagi kad se postavljalo pitanje: Jugoslavija ili ne. Za europsku ljevicu, ili jedan njezin dio, Jugoslavija je predstavljala utopiju o novim društvenim odnosima u obliku samoupravljanja, a za europsku desnicu, ili za njezin jedan dio, tadašnja Jugoslavija je bila simbol otpora Staljinu i zbog toga je bila prihvatljiva ili je zavrjeđivala obranu. S druge pak strane u geopolitičkim procjenama i analizama, Jugoslavija na granici Istoka i Zapada bila je u neku ruku jezičac na vagi koji je presuđivao na koju će stranu krenuti strateški odnosi na europskom kontinentu. U takvim psihološkim, političkim, intelektualnim i strateškim prilikama raspad Jugoslavije i formiranje Hrvatske kao zasebne države nije u Europi bio dočekan s razumijevanjem. Kad izbija kriza odnosa u bivšoj Jugoslaviji

nakon Titove smrti, a potom očiglednije kad izbija kriza samog raspada krajem 80-tih i na samom početku 90-tih godina, Zapad nije suočen samo s rušenjem jedne države koju je on formirao i koju je branio, već i s rušenjem vlastite slike o toj državi. Utoliko je prihvaćanje nove realnosti teklo veoma sporo, teško i mukotrpno; čak i u zemljama koje su, kao Francuska, proklamirale načelo prava naroda na samoodređenje, to se pravo nije priznavalo svima, ili točnije nije se priznavalo malim narodima. U tome je nastala jedna od opreka u europskoj politici između Njemačke, koja brani pravo malih naroda na državu i Francuske i Velike Britanije koje su branile status quo ili koje su u pomjeranju na europskom kontinentu - do kojeg je došlo raspadom komunizma i padom blokovske strukture - vidjele oživljavanje starih predratnih odnosa prije Prvog svjetskog rata ili čak povratak na stanje prije Versaillesa. Ako se danas čitaju knjige koje ostaju kao dokumenti o tome vremenu, onda će se iz njih vi-

djeti da je čak i Margaret Thatcher, bez obzira na njezinu kasniju evoluciju, na sastanku europske dvanaestorice u Strasburgu u prosincu 1990. godine predlagala Mitterrandu da se stvori francusko-engleska koalicija, kao protuteža jačanju njemačke moći u Europi (a osobito u srednjoj Europi, jer čitava europska povijest ili povijest u posljednjem stoljeću, koncentrirana je najvećim dijelom upravo na prostor srednje i Jugoistočne Europe). Tako su se Njemačka i Rusija s jedne strane, ne u istom pravcu ni s istim interesima, a Francuska i Engleska opet sa svojim interesima, sukobile ponovo onog trena kad je došlo do loma i na versajskoj i na jaltskoj strukturi na kojima je Europa počivala gotovo 70 ili 80 godina. Ako je dakle za takvu Europu hrvatska država bila neželjeno dijete, za Hrvatsku je Europa bila loš roditelj koji se odricao tog neželjenog djeteta. On je zbog toga prepustio Hrvatsku pogibelji, nije djelovao niti minimalno u obrani ugroženog, nije pružio pomoć nekome tko je u opasnosti, da li čovjek, narod ili država, iako je to jedna od elementarnih obveza, ne samo moralnih nego i pravnih. Međutim, međunarodno pravo nije vrijedilo u

slučaju Hrvatske jer se polazilo od krivih pretpostavki (koje su još ideološki zloupotrijebljene), da se radi, prvo, o plemenskom ratu u kojem jedna civilizirana Europa nema šta arbitrirati, a potom da se radi o građanskom ratu u kojem vanjske sile nemaju šta arbitrirati. Tako je tijekom agresije na Hrvatsku međunarodna zajednica, a europska prije svega, svoju akciju koncentrirala na humanitarnu pomoć, svoje djelovanje svela na verbalne ili retoričke osude bez prave akcije jer Europa, što sada treba reći, ne u njenu obranu nego u obranu istine, nije tada ni mogla reagirati. Zbog čega? Zbog toga što je za intervenciju trebala najprije vizija, projekt u ime kojeg bi Europa intervenirala. Kakav je bio projekt Europe kad su dvije glavne europske države, Francuska i Njemačka, imale dva sasvim suprotna stava, ne samo politička stava nego i teorijska, ideološka i idejna ishodišta na kojima su se bazirali takvi stavovi. Europa, dalje, nije imala

sredstava da ostvari takvu intervenciju, nije imala zajedničkih vojnih snaga, jedinstvene diplomacije koja bi odlučivala o njejoj upotrebi, tako da je na primjeru krize raspada bivše Jugoslavije, prvo u slučaju Hrvatske a 2 ili 3 godine kasnije u slučaju Bosne i Hercegovine sve do uplitanja SAD-a u tu krizu, europska politika djelovala samo kao statist. Nije mogla ostvariti ni moralnu dimenziju svojih obveza, ona je svoje žrtve prepuštala milosti odnosno nemilosti agresora. Čak i od 1993., kad je međunarodna zajednica i službeno, glasom Ujedinjenih naroda, odredila da postoji agresor i da postoji žrtva u ratu u BiH. Međutim, za Europu je to bilo kasno, njena prilika je prošla, ona je morala prepustiti vodeće mjesto SAD-u. Za Europu je raspad Jugoslavije došao u nezgodan ili možda najgori trenutak, u okolnostima kad sprema velike odluke o svom ujedinjenju i kad je proces europskog ujedinjenja došao u kritičnu fazu. U Maastrichtu, koji se poklopio sa zadnjom fazom agresije na Hrvatsku, u prosincu 91. godine, niti tri tjedna poslije pada Vukovara, Europa sprema stol za kojim treba biti 12 ili 15 europskih zemalja. Ali, padom komunizma i raspadom blokovskih odnosa u Europi, gubi se taj prvotni okvir unutar kojeg se odvijalo ujedinjenje. Europa se do kraja 80-tih godina trebala ujediniti, između ostalog, na programu suprostavljanja i otpora istočnoj Europi koju je tada predstavljao Sovjetski Savez sa svojim satelitima i saveznicima iz Varšavskog ugovora. Međutim, padom komunizma i raspadom blokova Europa više ne može biti ekskluzivno društvo njezinog zapadnog dijela, Europa već tada s ujedinjenjem Njemačke i kasnije raspadom Jugoslavije, pa raspadom Sovjetskog Saveza, dolazi pred obvezu koju ne može izbjeći - s jedne strane proces ujedinjenja, a s druge strane proces širenja Europe prema srednjoj odnosno Istočnoj Europi. Ta dva procesa došla su u sukob, Europa nije našla rješenje i ona je od ujedinjenja samo Zapadne Europe prišla ujedinjenju Europe, ali bez strategije, vizije ili projekta koji bi premostio novu situaciju i doveo do toga da se Europa ujedini kao Europa a ne samo kao njezin Zapadni dio, jer nestala je jedna od ključnih opozicija koja je između ostalog motivirala to ujedinjenje, opozicija između kapitalizma i komunizma, demokracije i totalitarizma. Europa je ujedinjena ideološki; kako je ujediniti politički, gospodarski i kulturno - to je izazov na koji Europa nije našla odgovor u Maastrichtu gdje je trebala biti krunidba ideje europskog ujedinjenja, nije ga našla, ili ga teško nalazi, poslije Maastrichta kad se u tu prvotnu ideju uključuju sasvim nove zemlje, nove okolnosti i prilike koje su stvorene na europskom kontinentu. Europa je ostala razjedinjena i na planu obrane jer još nema vlastite snage i pitanje je kako će završiti reforma NATO-a, hoće li reforma završiti stvaranjem dvaju polova, američkog i europskog, i hoće li europski pol biti oblik izražavanja europskog obrambenog identiteta, čemu Europa teži. Europa nema ni dalje zajedničke ili jedinstvene vanjske politike što se vidi gotovo od jedne do druge svjetske krize, od Zaira do Albanije, a ne samo prije toga bivše Jugoslavije gdje je Europa govorila više jezika. Kriza raspada Jugoslavije, dakle, dovela je do usporavanja procesa europskog ujedinjenja: utoliko je na europskoj diplomatskoj političkoj pozornici došlo do stanovitih odbojnosti prema zemljama koje su izazvale pomjeranje europskih odnosa, Hrvatska je tu, ako ne sasvim u prvom planu, onda sigurno među zemljama koje u europskim bilancama snose odgovornost za usporavanje procesa europskog ujedinjenja. Ona je danas otprilike tamo gdje je bila prije izbijanja krize raspada Jugoslavije, možda samo utoliko naprijed, što je sporazum iz Maastrichta ratificiran u ključnim zemljama, ali utoliko i dalje sporan što se gotovo u svim zemljama, od Njemačke do Francuske, opet postavlja pitanje: treba li iznova ratificirati te sporazume? Iako je uvođenje zajedničke valute jednom odgođeno, nije isključeno da se ne odgodi i drugi put: stanoviti krugovi i na lijevoj i na desnoj postavljaju otvoreno pitanje mogu li se europske nacije i države odreći nacionalne valute, a da to ne bude podvrgnuto verifikaciji naroda, dakle referendumu. U novim prilikama pita-

nje je kako bi taj referendum završio i da li bi odgovor bio pozitivan. U Francuskoj, koja je išla na referendum sa globalnim sporazumom, jedva je jedan postotak viška glasova išao u prilog tome sporazumu.

Hrvatska je stekla svoj državni identitet na međunarodnom planu kod mnogih tek pošto njeno priznanje nije moglo biti zaobiđeno ili izbjegnuto, kod nekih tek uz uvjete, kao što je bio slučaj s europskom unijom; Hrvatska je ostala čitavo vrijeme pod posebnim povećalom i reflektorima europske politike zbog toga što Hrvatska dijelom nije zadovoljavala kriterije i zahtjeve koje je Europa postavljala, dijelom i zato što je Hrvatska u međuvremenu, nakon priznanja i nakon završetka rata u Hrvatskoj, ušla u druge sukobe koji su se događali na njenim granicama, na način koji je doveo u pitanje i onu pozitivnu sliku koja je o Hrvatskoj na koncu morala biti stvorena, jer se nije mogla okrenuti glava od Vukovara, od Dubrovnika, od stotine tisuća izbjeglica što hrvatskih, što bosanskih, od rušenja, od okupacije jedne četvrtine hrvatskog teritorija. Hrvatska je na kraju rata uživala i u diplomaciji, a osobito u medijima i u javnosti, status žrtve. Srbija je već poprimala status agresora. Međutim, s velikosrpskom agresijom na Bosnu i Hercegovinu, s ratom u toj zemlji, s ulogom koju su hrvatske državne institucije ili institucije Hrvata iz Bosne i Hercegovine igrale u tom ratu, doveden je ponovo u pitanje teško priznati status Hrvatske kao žrtve i ona ponovo, nešto zbog teških prilika, nešto zbog međunarodne diplomatske i političke interpretacije tih prilika, dolazi na glas kao zemlja koja za Europu stvara neprilike, ovoga puta ne na prostoru jugoslavenske federacije, jer je ona završila svoj vijek i njena smrt je službeno priznata, nego na prostoru B i H koja je postala poprište novog i žešćeg rata, ali po istom modelu po kojem se rat vodio i u Hrvatskoj. Hrvatska dolazi ponovo u položaj čekanja. Ona mora čekati što će biti s Bosnom i kako će tamo završiti rat, nju se stavlja čak i izravno u obvezu da u Bosni podržava zapadnu politiku, mada zapadna politika ima dvije politike - američku i europsku - inače će joj i dalje biti zatvorena vrata europskih institucija. Ako je Hrvatska priznata od Europe i ako je priznata barem na diplomatskom i državnom planu, što nije sporno, njoj se ne daje mjesto u europskim institucijama s kojima bi ona taj svoj položaj u Europi definitivno izborila. Hrvatska ostaje u predsoblju i to se očituje kod primanja Hrvatske u Vijeće Europe i u odnosima Hrvatske s Europskom unijom, Hrvatska još nema odnose s EU na razini kakve je imala bivša jugoslavenska država. Ona nema pristupa Phare-programu što dijelom nosi u sebi političku simboliku a dijelom je značajno zbog toga što se kroz taj prolaz mora proći da bi se moglo dalje ići ka sporazumu o trgovini i suradnji, sporazumu o pridruženom članstvu i stalnome članstvu unutar Europske unije. Hrvatskoj se postavljaju uvjeti, Hrvatska se u BiH pokušala posljednje 3 godine, od sporazuma u Washingtonu, postaviti kao mirotvorna i konstruktivna strana koja je svjesna toga da se rat u BiH ne može završiti bez njene aktivne i pozitivne uloge. Međutim, sve je to nedovoljno za stroge europske kriterije, za zapadne kriterije koji traže od Hrvatske s jedne strane da odustane od politike koju je vodila do sada i s druge strane da prihvati BiH onakvom kakva je projicirana u zapadnim strateškim laboratorijima i koji su konačno politički prihvaćeni najprije u Washingtonu za jednu polovicu BiH, za hrvatsku-muslimansku federaciju, a onda u Daytonu za čitavu BiH. No, Hrvatska je i dalje gotovo sudbinski, pupčanom vrpcom ostala vezana uz krizu u BiH. Međunarodna zajednica ne samo da drži Hrvatsku odgovornom za rat između Hrvata i Muslimana, nego je drži odgovornom za mir. Hoće li taj mir, koji je vrhunski interes za međunarodnu zajednicu, pa tako i Europu, ostati na djelu i hoće li se stvoriti takvi uvjeti u BiH da se međunarodna zajednica može povući barem vojnički, ako ne gospodarski i diplomatski? Problem je otvoren jer niti je s hrvatske strane došlo do radikalnih promjena ili do njih dolazi veoma sporo i sa dosta iskušenja, kriza i otpora, ili je međunarodna zajednica u svojim zahtjevima prema hrvatskoj stra-

ni toliko stroga da ih je dosta teško u potpunosti slijediti i ispuniti. S druge pak strane, Hrvatska je vezana u odnosima s drugom kriznom zemljom, tj. Srbijom i Crnom Gorom ili Jugoslavijom. Hoće li, možda uz aktivnu pozitivnu ulogu Beograda, doći u Hrvatskom Podunavlju do raspleta odnosno do povratka okupiranih hrvatskih teritorija bez upotrebe sile, kakva će biti daljnja sudbina srpske manjine u Hrvatskoj, što će biti sa Srbima koji su napustili Hrvatsku poslije oslobodilačkih akcija "Bljesak" i "Oluja", to su pitanja koja još čekaju praktični odgovor? Europska politika čeka od Hrvatske jake znakove ili dokaze da djeluje onako kako je u njenom interesu, kako može biti i u hrvatskom interesu a to je miroljubivo, diplomatski, politički, bez nove upotrebe sile koja bi izazvala žrtve na jednoj i drugoj strani, možda, s obzirom na strateški položaj te hrvatske regije, veće nego što su bile u samoj Krajini. Gdje sada Hrvatska stoji između takve Europe u kojoj traži svoje mjesto i tog Balkana iz kojeg se ne može izvući ili joj ne daju da izađe? Ne može se izvući zato što je vezana uz krizu u BiH koja je eminentno balkanska zemlja! Može li se Hrvatska odijeliti od Balkana a da istovremeno ima pupčanu vrpцу prema jednoj polovini B i H, da je druga polovica vezana uz Srbiju i da to budu odnosi koji će funkcionirati, po kojima će Hrvatska stajati s ovu stranu Balkana, a sve drugo će stajati s one strane Balkana? Ili drugo pitanje: u odnosima sa Srbijom odnosno sadašnjom Saveznom Republikom Jugoslavijom postavljaju se mnogi problemi, humanitarni, ljudski, gospodarski, politički, moralni, ali čitavo iskustvo ratovanja između država pokazuje da se nakon rata uspostavlja mir i da se u tom miru razvijaju odnosi suradnje. Međutim, odnosi između Hrvatske i Srbije (govorim o Srbiji, a ne Jugoslaviji jer je Crna Gora u tom braku sasvim podređena strana), između ostalog uvode i instituciju dvojnog državljanstva koje će, htjeli to ili ne, vezati dvije države više nego što bi se to možda htjelo jer ako će 300.000 hrvatskih državljana živjeti u Srbiji što znači 300.000 ljudi s hrvatskim i srpskim državljanstvom i 300.000 srpskih državljana u Hrvatskoj što opet znači taj broj državljana s dvojnim državljanstvom. Tako se stvara onda delikatni most koji će biti teško održavati i koji se može rušiti u slučaju kriza, kojim mogu ići možda plemenite ideje u slučaju stvarnoga mira, ali i opasne, u slučaju krize. Spominjem to samo kao ilustraciju veoma teškog i složenog izlaska Hrvatske s balkanskog prostora. Hrvatska s pravom ističe svoju srednjoeuropsku dimenziju, ona s pravom, po mojem mišljenju, među srednjoeuropskim zemljama forsira osobito odnose s Poljskom jer Poljska će sutra, kad se dovrši taj novi europski reljef koji je stvoren nakon pada komunizma, sasvim sigurno biti ključna zemlja u tom dijelu Europe, ona će u srednjoj Europi biti sa svojih 40 i više milijuna stanovnika, sa svojim političkim, kulturnim i gospodarskim i inim potencijalima ono što su Njemačka, Francuska ili Velika Britanija u zapadnom dijelu. Dakle, oslonac Hrvatske prema Poljskoj i prema drugim zemljama srednje Europe, ali prije svega prema Poljskoj, mi se čini jednim dobrim kanalom za izlazak s Balkana. S druge, pak, strane Hrvatska s pravom kaže da je mediteranska zemlja, bez obzira što mediteranska politika danas gotovo i ne postoji, što Mediteran osim u zemljopisnom smislu gotovo da i ne postoji. Ipak, perspektiva otvaranja prema Mediteranu i stvaranja stanovitih mediteranske kooperacije, za Hrvatsku je korisno, barem utoliko što će na svojoj strani angažirati neke ključne sredozemne zemlje, prije svega Francusku koja ima pretenzija biti prva europska sila, zatim Španjolsku koja u onom dijelu Europe može igrati ulogu kakvu i Poljska igrala ovdje, otprilike su sličnih potencijala, i Italiju koja nam je veoma bliska. Na pitanje koje je naslovljeno za ovu tribinu "Hrvatska između Europe i Balkana" može se odgovoriti da je Hrvatska i u Europi i na Balkanu, da će Hrvatska, kad se ili ako se uspostave odnosi u Europi kojima ona teži, ostati jednim svojim dijelom, povijesnim ili zemljopisnim, i balkanska država jer se zemljopisne činjenice bez obzira što je Hrvatska granična balkanska zemlja ne mogu mijenjati, ali Hrvatska bi

trebala biti i eminentno europska država i po svom političkom, civilizacijskom, kulturnom i povijesnom fondu i po svojim potencijalima i interesima čisto gospodarske naravi. No, u kom pravcu će krenuti, hoće li ostati jednim svojim korakom na Balkanu kao što se sada čini, nemoćna da izađe iz bosanske krize, dosta sputana u normalizaciji odnosa sa Srbijom i dosta neželjena još uvijek u europskim institucionalnim krugovima, hoće li jednim korakom ostati na Balkanu, a drugim korakom ići prema Europi? U tom slučaju se može dogoditi raskorak između onog što bi Hrvatska htjela i onog što ona može. Nije dvojbeno, vjerujem da ćete se svi ovdje s time složiti, da je hrvatska budućnost i sudbina u integraciji s Europom ali je isto tako nedvojbeno da je Hrvatska pritisnuta što unutarnjim slabostima koje Europa potencira od stanovitih nedemokratskih obilježja, još uvijek prisutnih problema na planu ljudskih prava i striktnih zaštite ljudskih prava, problema s manjinama koji će se produžavati i na koje će ukazivati čak i zemlje koje u svojim okvirima ne priznaju manjine, kao što je slučaj s Francuskom. Ali, velike zemlje sebi uvijek dozvoljavaju više nego što to dozvoljavaju ili priznaju malima. Naša zemlja je mala, naš narod je u europskim pojmovima mali narod i možda bi umjesto velikih gotovo ponekad megalomanskih ambicija, valjalo ograničiti ono što Hrvati i Hrvatska traže i mogu naći u Europi a to je prostor za svoju definitivnu afirmaciju i kao naroda i kao države. I zato na pitanje: - između Europe i Balkana kažem - Europa, svjestan toga da je još uvijek Balkan olovni uteg koji stoji na našim nogama na tom europskom putovanju Hrvatske. Citirao bih na kraju svojeg omiljenog pisca Camusa koji kaže što može biti dobro i za Hrvatsku: "U ratu kao i u miru posljednja riječ pripada onima koji se nikada ne predaju". Ali, zna se kamo su i kako su završavali oni koji se nisu predavali do tvrdoglavosti. Nema dakle predaže kad je riječ o Europi, ali nema tvrdoglavosti kad je riječ o Balkanu. Hvala vam i sada možemo nastaviti razgovor." Voditelj, g. Kramer je zahvalio g. Galiću u ime svih nazočnih i konstatirao da je tišina, koja je vladala za vrijeme izlaganja, najbolji dokaz s koliko zanimanja i pažnje su svi slušali njegovo vrijedno i interesantno predavanje.

Pitanja i diskusija:

Na pitanja koja su slušaoci koji su bili nazočni na tribini postavili g. Galiću o tome: 1. da li Hrvatskoj preostaje još jedna karta koja nije bila korištena a to je da se hrvatski narod osloni na svoju kulturu koja je vezana za srednju i zapadnu Europu i da se kao narod što više oksidentalizira; 2. kakva je njegova vizija rješenja krize u BiH, zašto u njegovim člancima manjkaju informacije da na jednoj strani stoji hrvatska opcija u Bosni, a na drugoj muslimanska opcija u Bosni o kojoj se ne govori i svijet, ne poznavajući ozbiljnost jedne i druge opcije, pravi pritisak na Hrvate, a Hrvati su u mnogo slučajeva nepotrebno opterećeni teretom krivice koju treba dijeliti; 3. da li Hrvatska uopće zna što hoće, hoće li Europu ili hoće biti vojna i regionalna sila na Balkanu, žandar Balkana; 4. da li nas Europa odnosno europski krugovi u kojima se g. Galić kreće, civilizacijski razlikuju ili ne od Srbije; 5. koliko su naši ljudi-emigranti, kulturni ljudi i sada na visokim položajima u Francuskoj mogli u svojim sredinama svjedočiti kulturu Hrvatske, i slična pitanja, g. Galić je odgovorio:

1. "Mislio sam na to da Hrvatska u svojim odnosima s Europom ima ili treba imati kartu svoje kulture, ne samo nacionalne nego kulture uopće. Hrvatska je nepoznata vani i 90-tih godina kada se pojavljuje fenomen hrvatske borbe za neovisnost mnogi na Zapadu su zbunjeni jer ne znaju za Hrvatsku. Dakle, ne samo da je potrebno usvajati zapadne kulturne standarde, širiti europsku kulturu u Hrvatskoj kroz jezik, književnost, umjetnost i znanost, potrebno je djelovati i u drugom pravcu za koji čak smatram da nije manje značajan a to je izvoziti kulturu i dokazivati tom svijetu koji je u Hrvatima gledao barbare ili pleme, da Hrvati nisu ni barbari ni pleme već da imaju svoju razvijenu kulturu koja

korespondira u gotovo svim epohama europske povijesti s europskim vrijednostima. Hrvatska ima što pokazati Europi samo je pitanje na koje, čini mi se, odgovor nije dat - na koji način, a da to ne bude državna kultura, izvoz, reklamiranje i promocija državne kulture jer ona ne prolazi. To je obilježje ili zaostatak komunizma koji je htio izvozom kulture dokazati da predstavlja budućnost i da ima jedno jako kulturno uporište. Ne, nego pokušati organizirati kulturne veze sa svijetom tako da institucije hrvatske države pomažu da se u svijetu plasira hrvatski roman, izložba, slikarstvo, arhitektura, hrvatska baština i ne zato da bismo mi dokazivali da smo jedan od najstarijih naroda u Europi, jer za Europu to nije argument. Za Europu će biti argument ako pokažemo da mi imamo danas jednu relevantnu kulturu i kulturno i umjetničko stvaralaštvo. U tom smislu bih se sasvim složio s gospodinom kada govori o oksidentalizaciji, dakle s jedne strane približavanju europske kulture u Hrvatskoj, višeznačnost, zašto ne, da jedan čovjek vrijedi onoliko koliko jezika govori i jednoj maloj Hrvatskoj je važno da njeni građani znaju strane jezike jer nažalost stranci neće znati naš jezik.

2. Danas je viziju odnosa u BiH ili projekt za rješenje krize u BiH teže ponuditi nego što je to bilo prije 4 ili 5 godina. Cijeli se problem svodi na to da li je BiH kao jedna državna zajednica moguća ili nije. Danas je na to pitanje puno teže pozitivno afirmativno odgovoriti nego prije rata u BiH. Ne samo zbog toga što je izvedena velikosrpska agresija na BiH nego i zato što su dvije žrtve velikosrpske agresije u BiH godinu dana poslije velikosrpske agresije započele međusobni rat. U B i H je stvoreno stanje sukoba svih protiv svih, mislim na tri konstitutivna naroda, koji na razini svijesti nije prevladan, a to se vidi u odnosima Hrvata i Muslimana od Mostara do Bugojna, od srednje Bosne do Zapadne Hercegovine. Dakle, tri konstitutivna naroda u BiH danas su u stanju da na njima teško može počivati jedna jedinstvena država. Kažem teško, ne kažem nemoguće. Da je 1992. godine stvoren jedan program opstanka ili obrane BiH kao zajednice koja povijesno, tradicionalno počiva na nekom labavom suživotu njenih naroda možda bi vizija B i H bila vedrija ili razvidnija zato jer bi se onda mogao izolirati jedan sloj među bosanskim Srbima koji nije želio BiH, ali bi ostali željeli. Međutim, ratom između Hrvata i Muslimana, ubačen je novi element koji dodatno, višestruko opterećuje svako rješenje i zato su sporazumi u Washingtonu i Daytonu na diplomatskoj i političkoj ravni legalizirali stanje sukoba svih protiv svih. Dvije tendencije su podjednako priznate: jedna je tendencija ujedinjenja BiH nekim labavim centralnim institucijama, druga je potpunog raspada BiH na dva dijela, srpsku Republiku i Hrvatsko-muslimansku Federaciju. Međutim, problem je u svakom slučaju nepovjerenje bosanskih Hrvata i bosanskih Muslimana koje tri godine poslije Washingtonskog sporazuma nije bitnije otklonjeno, hrvatsko-muslimansko nepovjerenje predstavlja jednu od nepoznanica i razloga neizvjesnosti za budućnost BiH. Potrebni bi bili novi motivi, novi ciklus pregovora, možda nove međunarodne intervencije i pritisci, a tko je za to spreman? Svijet je odahnuo, nema rata, a kako će se dalje rješavati problem BiH to će odrediti spontano sami odnosi i sama situacija u BiH. Zato kažem da će Bosna možda opstati, ali uz dugo ostajanje međunarodnih snaga; ona će se možda podijeliti, a onda ostaje veliki problem hrvatsko-muslimanskih odnosa, a ne samo odnosa između Republike srpske i Hrvatsko-muslimanske federacije. Zato vam iskreno kažem da ja te vizije za koju me pitate sada nemam, a da bih je prije pet godina imao. Na drugi dio pitanja odgovorio bih da se slažem da Hrvati nisu jedini krivci za rat između Hrvata i Muslimana. Međutim, mislim da svatko mora najprije mesti pred svojim pragom i da se Hrvati moraju pitati za svoj dio krivice u BiH. To je moj moralni i politički stav od kojeg neću odstupiti. S druge, pak, strane imam veoma formirani stav o tome da na muslimanskoj strani ili na strani g. Izetbegovića ili muslimanskog političkog vodstva koje je vezano uz njega, postoji od početka jaka crta stvaranja muslimanske drža-

ve pa makar i male, izolacije bosanskih Muslimana makar i na malom prostoru; to je bilo očito na pregovorima u Genevi gdje se g. Izetbegović često protivio nečemu što je prihvaćao u neko drugo vrijeme. Bio sam svjedokom u Bruxellesu, u proljeće 1992., Kutiljerova plana koji je grossomodo bio to što je usvojeno u Daytonu, možda čak i povoljnije. No, ja pišem o onome što se tiče Francuske, nisam komentator iz Hrvatske, ali vam kažem da nema crno-bijele slike o odnosima Hrvata i Muslimana iz B i H, da su na jednoj strani samo zločesti ili loši a na drugoj samo dobri ili pozitivni. I kod jednih i drugih su izmiješani jedni i drugi. Jedino bih još rekao da su bosanski Muslimani iz ovoga rata izašli mnogo većim Muslimanima nego što su ušli i to će biti problem budućeg suživota između Hrvata i Muslimana.

3. Neki potezi hrvatskog vodstva izazivaju ponekad zabunu i u europskim krugovima mada se politika Europe prema Hrvatskoj ne zasniva na izjavama hrvatskih čelnika nego na analizama europskih stručnjaka i diplomata; utoliko mi se čini da Europa ima formirani stav o tome što Hrvatska hoće. Ako bih ga ja smio, s rizikom da budem neprecizan ili netočan, preciznije rekonstruirati onda Europa računa s time da Hrvatska dugoročno teži podjeli BiH, da ne teži igrati žandara na Balkanu, ali hoće ulogu stanovite male sile koja će biti respektirana u toj svojoj okolini, da Hrvatska želi biti zaštitnica hrvatskog puka ne samo u Hrvatskoj nego i izvan nje. To su, koliko ja mogu pretpostaviti, europske ocjene hrvatske politike. Da li je Hrvatska sasvim dosljedna od jedne izjave do druge? Nije ni jedna zemlja u tom pogledu dosljedna. G. Jaques Chirac je u razmaku od mjesec dana znao optužiti Francuze da su konzervativan narod i priznati im da su briljantni po svome duhu. Dakle, političari se uvijek izražavaju ne samo slijedom svojih strateških stremljenja, nego i u skladu s nekim dnevnim okolnostima. Ideja skandinavizacije ovog prostora, koju ste spomenuli, nije nova već se koristi 4-5 godina. Ja se slažem da su odnosi među skandinavskim zemljama čvršći nego što bi bili ikakvi odnosi koji bi se stvarali na Balkanu po uputama i kriterijima i SAD i Europske unije. Žele li i one nešto čvršće od "skandinavizacije"? Teško je reći da bi SAD sada forsirale ulazak Hrvatske u Vukovar, oslobađanje posljednjih okupiranih teritorija i potpunu reintegraciju Hrvatske da bi sutra tu i takvu Hrvatsku uvodili u bilo kakvu zajednicu s Jugoslavijom. Čini se da je za ozbiljne europske i zapadne političke krugove ideja Jugoslavije definitivno mrtva. Dvije Jugoslavije su završile u krvi i samo onaj tko je neozbiljan ili glup može misliti da je moguća i treća Jugoslavija. Jugoslavija je svršena stvar, postoje određeni gospodarski, diplomatski i politički interesi Europe da se na ovom prostoru, prije nego što te zemlje pristupe Europi, stvori stanoviti sklad odnosa i da se izađe iz stanja sukoba koji je ostao barem u glavama, da se razvije određena suradnja i da sutra Hrvatska, Srbija ili BiH, ako će biti u Europi, ne padnu na teret Europe nego da imaju same među sobom i u sebi dovoljno snage da mogu ići u Europu i zajedno s njom. O tome se, po mom sudu, bitno radi u ideji regionalnog pristupa. Da li netko u toj ideji ima i skrivene prijedloge ili namjere o obnavljanju neke zajednice koja se neće zvati Jugoslavija, ali će povezivati i formalno zemlje koje su se raspdale u krvi? Ne kažem da toga nema, ali to nije službeno-javna strategija Europske unije. Ona traži od Hrvatske i drugih zemalja ovog prostora da između sebe razviju odnose suradnje. Za Hrvatsku bi bilo bolje da je u položaju Slovenije jer se ona 1992. već, kako kaže njen prvi ministar Drnovšek, "odljepila" od Jugoslavije i išla svojim putem, ona je pred vratima NATO-a, pred vratima Europske unije, ali ona nije imala pravog rata, problema s manjinama, ona je mogla u miru razvijati i gospodarstvo i demokraciju. Ne branim vlast od njenih pogrešaka, ali ne mogu ne uvažiti okolnosti pod kojima se stvarala hrvatska država. Nije bilo lako u tim uvjetima stvarati vojsku, održati funkcioniranje demokratskih institucija uz sve teškoće koje je to izazivalo. Dakle, Hrvatska je u ratnim vremenima pokazivala demokratsku stabilnost, ali izlaskom iz rata demokratski zahtje-

vi i kriteriji Hrvatske moraju rasti; utoliko Hrvatska treba razvijati Europu kod sebe prije nego što ide sama u Europu.

4. Na konstataciju slušaoca o tome da su nas priznale one zemlje Europe koje su znale hrvatsku povijest i bile poluga da smo bili priznati od Europske zajednice, zatim od Mađara, Nijemaca, Austrijanaca, a da Englezi i Francuzi nisu htjeli znati za našu povijest, mogu dati kratki komentar i složiti se s time. Hrvatsku su podržali oni koji su o Hrvatskoj znali. U Francuskoj su podržali Hrvatsku oni koji su o Hrvatskoj u početku znali malo, kasnije više i više, ali taj glas o Hrvatskoj, koji ide kanalima umjetnosti i kulture ide sporo. Povijest je napisana ranije, povijesni udžbenici se ne daju mijenjati. U Francuskoj je bilo puno teškoća da se izbace povijesne neistine, falsifikati, npr. o karakteru diktature kralja Aleksandra, o karakteru hrvatsko-srpskog sporazuma iz 1939. godine, o žrtvama Jasenovca. Francuski učenici su iz udžbenika saznávali da je u Jasenovcu ubijeno 700.000 Židova, Srba i Cigana. Kako to ispraviti? Hrvati ne mogu postojati samo na argumentima povijesti, potrebno je razvijati moderne vrijednosti najrazvijenije civilizacije u gospodarstvu, u kulturi, u umjetnosti, politici, svemu. Nećemo ništa učiniti za Hrvatsku budemo li na kritike Engleza odgovarali kritikama engleske politike. Francuzi uzimaju sebi za pravo da Hrvatima dijele lekcije oko srpske manjine, Mitterrand je cijelu svoju politiku zasnivao od početka na tome da Hrvatska da bi bila priznata, mora riješiti problem srpske manjine, dok istovremeno sam ne priznaje svoje manjine. No, velike zemlje sebi daju veća prava nego što priznaju malima i s time se, nažalost, valja pomiriti. Politika se mjeri po odnosima snaga a ne po nikakvim drugim argumentima. Mislim da za Europu nema više većih dvojbi oko toga da postoje suviše krupne suprotnosti između Hrvata i Srba, da je forsiranje bilo kakve zajedničke državne kuće unaprijed sračunato na neuspjeh ili nesreću. Razlike nisu samo na razini sporta i simbola, već su mnogo dublje: rat kao najžešći izraz sukoba među ljudima pokazao je da su te suprotnosti suviše velike, čvrste i trajne, da nikakva europska politika ne može zanemarivati dubinu i težinu tih razlika. Zato ponavljam da ne vjerujem da službena Europa može ili hoće ponovno integrirati Hrvate i Srbe u istu državu. Točno je da ima ljudi poput Vukobrata ili nekoliko suradnika oko talijanskog časopisa "Limes", ali to su za mene probni baloni koji nemaju nikakve vrijednosti ako Hrvatska uspostavi gospodarsku, političku i demokratsku stabilnost unutar vlastitih granica. Nema spora o tome da danas SAD imaju monopol na svjetsku politiku kao što u posljednjih 50 godina ni jedna sila nije imala. Danas je svijet zasnovan na supremaciji jedne velesile, druga se raspala, treća koja se mogla formirati nije se formirala, to je Europa: raspad i usporavanje ujedinjenja Europe je u najmanju ruku koristilo i išlo u prilog SAD-u jer da se Europa ujedinila onda bi ona od gospodarskog diva, što je ona i sada, prestala biti politički patuljak što je ostala i do danas. Dakle, Europa nije stvorila državni, politički, vojni ni diplomatski identitet, SSSR se raspao, Rusija je u gospodarskom kolapsu a politički na koljenima, Amerika dominira svijetom. Problem multinacionalnih kompanija je proces mondijalizacije. Svjetski razvoj ide u jednom globalnom trendu i utoliko su na svim zemljama, pa i na Hrvatskoj koja ima nekoliko promila svjetskog stanovništva i nekoliko promila gospodarske sile u svijetu, posebni zadaci da ne ostane na Balkanu i da se uključi u procese mondijalizacije. A to nije moguće preko Balkana ni balkanskim ponašanjem, to je moguće isključivo preko Europe koja će biti jedan od stupova budućeg svjetskog i gospodarskog i političkog poretka. Možemo vjerovati u Europu ili ne, ali i Amerika se ujedinjavala sa puno teškoća i ratova; vjerujem da će 21. stoljeće, bez obzira na sve teškoće koje Europa ima, biti stoljeće kada će se pojaviti Sjedinjene Države Europe. To je proces koji se, usprkos svim poteškoćama, oscilacijama i padovima, neće moći zaustaviti. Europa se mora povezati da bi mogla ostati među već sada velikim divovima Amerikom i Japanom, a sutra će to sigurno biti i Jugoistočna

Azija i Rusija. Europa se po prirodi svog statusa mora ujediniti: hoće li to biti 20 godina prije ili 30 godina kasnije, ona će se ujediniti i to ne zato ili tako da će Francuzi prestati biti Francuzi i da će Nijemci postati Europljani i da Hrvati u toj Europi ne bi bili Hrvati. Bili bi Hrvati, bili bi Francuzi, bili bi Nijemci, ali bili bi Europljani.

Budućnost Hrvatske je u Europi, a sasvim sigurno ne u Americi bez obzira što nam ona može biti važni saveznik posebice u nekim osjetljivim i teškim političkim situacijama kao što je sada oko Podunavlja i kao što je bilo jučer oko "Oluje". No, hrvatska budućnost u Europi prolazi preko Srednje Europe i to iz dva razloga: prvo jer je to naše prvo susjedstvo i zato što s tim dijelom Europe imamo sasvim puno srodnosti, možda više nego i s jednim drugim. No pojam Srednje Europe je podložan različitim tumačenjima. Imamo jedno tumačenje koje je npr. zastupao pisac Claudio Magris čija je knjiga "Dunav" objavljena ovdje, ili židovsko-crnogorski pisac Danilo Kiš za kojeg je Srednja Europa duhovni prostor. Mi u toj Srednjoj Europi imamo mjesto jer su mnoge duhovne vrijednosti slične, jer Krležina literatura ima svoje ekvivalente i kod Mađara, Austrijanaca i Čeha, s druge pak strane postoji ideja Srednje Europe kao nekog političkog pojma, kao neke političke zajednice koju npr. zastupa Milan Kundera. U takvu Srednju Europu Hrvatska još nije ušla, ona je još daleko, imamo otpora već ovdje na Sutli, od Bregane nadalje, imamo otpora, nevjerice i pitanja kod Austrijanaca, Mađara i Čeha. Ne možemo se osloniti samo na Slovence koji su u Europi nepopularan narod. Slovačka je u Europi vjerojatno najnepopularnija država. Zato kada govorim o političkom uključivanju Hrvatske u Europu, Poljska može biti onaj šleper koji Hrvatsku može najsigurnije vući na putu preko Srednje Europe u Zapadnu Europu. Poljska je od svih zapadnih zemalja izabrana kao ključna zemlja tog prostora.

5. Ja sam živio i živim u Francuskoj, ali se ne osjećam emigrantom, živio sam među Hrvatima i mogu kazati da je hrvatska emigracija i to ne samo intelektualna i umjetnička, nego i svakolika koja se zatekla u Francuskoj u trenucima stvaranja hrvatske države i borbe za nju djelovala doista jedinstveno i da je intelektualno-umjetnički sloj imao veliki pozitivni utjecaj među svojim francuskim kolegama. Ideja i istina o Hrvatskoj se probijala velikim dijelom, čak najvećim dijelom, jer tada nismo imali diplomacije, usmenom predajom. Tek kasnije dolaze pisani dokumenti i knjige poput Paula Gardea koja je otvorila oči Francuzima i prikazala problem u njegovoj punoj slojevitosti. Ali, sada se ponovo moramo pitati da li smo zahvalni onima koji su nam učinili dobro djelo? Paula Gardea su, isto kao Alaina Finkelkrauta prilikom nekih njegovih kritičkih pristupa dočekali ovdje na nož. Srbi na krivoj stvari angažiraju svoje prijatelje. Prije dva tjedna izašla je u Francuskoj ne prva ni posljednja knjiga koja hoće revalorizirati ukupnu povijest ovog rata i pokazati da Srbi nisu ništa više krivi nego drugi, dapače da su oni žrtve dezinformacije zapadnih medija. Srpska propaganda i državna politika je počela proces mijenjanja negativne slike o Srbiji s pomoću možda plaćenih ili lako dobivenih intelektualaca, a mi svoje prijatelje ponekad dovodimo u pitanje, sumnjamo u njihovu iskrenost i poštenje, odričemo im pravo da budu kritičari hrvatske politike jednako kao što su jučer bili njeni branitelji. Bili su veoma uspješni branitelji u sredini koja nam nije bila sklona, izlagali su svoj intelektualni i moralni autoritet i dignitet u toj javnosti; minimalno je da im danas priznamo pravo da o hrvatskoj politici sude slobodno, vlastitim argumentima. Međutim i Finkelkraut i Paul Garde su doživjeli kod nas kritike koje su, po mojem sudu, ne samo neosnovane nego i opasne ili čak tragične za naš položaj u svijetu. Ako ne možemo imati toliko izdržljivosti, ne samo zahvalnosti, da podnesemo neosnovanu kritiku, onda mi formiramo svoju svijest po modelima bivše svijesti - da postoji jedna istina i u nju se ne može sumnjati. Nema istina koje nisu podložne kritici, a sumnja samo vodi do dobromu, a ne obrnuto.

Predavanje dr. Otta von Habsburga

“Hrvatska i Europa”

Predavača je pozdravio i predstavio dr. Adalbert Rebić. On je istaknuo velike zasluge dr. Otta von Habsburga za hrvatsko pitanje i njegovo rješenje u europskim okvirima i zahvalio mu za svesrdnu pomoć koju nam je pružao svih ovih sedam godina borbe za nezavisnost.

Dr. Otto von Habsburg rekao je u svom predavanju sljedeće:

Radovao se što ponovo može doći u Hrvatsku koju, po njegovim riječima, čeka lijepa budućnost. Nakon uvodnih primjera iz diplomatske karijere i prikaza što znači poznavati zemlje i ljude o kojima se donose odluke, uvaženi predavač prešao je na glavnu temu: kako gledaju na Hrvatsku u svijetu. Mnogi o njoj govore kao o balkanskoj zemlji, iako ne poznaju njenu povijest i kulturu. Stoga je važno predstavljati Hrvatsku na svjetskoj sceni baš preko kulturne tradicije. Takvu pozitivnu ulogu imala je i izložba Hrvatske paneuropske unije održana u Straßburgu i Parizu, pa potom u Beču i Kairu, koja je prikazala spomenike i pismenost Hrvata kroz povijest. Glavni organizator dr. Mislav Ježić namjeravao je upravo tom izložbom pokazati da Hrvatska nije balkanska zemlja, nego srednjeeuropska i u tome je potpuno uspio. Jugoslavija je bila nasilni način sraštavanja onoga što ne može srasti. Willi Brandt je jednom rekao da srasti može samo ono što je srodno. Stoga oni koji ignoriraju takve zakone moraju platiti: danas su se takve tvorevine raspale - Jugoslavija, Čecoslovenska, SSSR...

Dvorana Vijenac, Katolički bogoslovni fakultet, 25. travnja 1997. u organizaciji Zaklade Hanns-Seidel-Stiftung i Katoličkog bogoslovnog fakulteta sveučilišta u Zagrebu

Birokracija Zapadne Europe neće u krajnjoj liniji odlučiti o sudbini Hrvatske. Za sada se Hrvatska možda osjeća izolirana, i to s pravom i ogorčenjem. Eto, jučer mu je došao predsjednik fonda za širenje demokracije pri EP u Straßburgu i donio izvješće za proteklu godinu. Za Hrvatsku je napisao četiri stranice teksta i tu je dr. Habsburg našao 16 lažnih podataka. Pisac izvješća još nije svjestan da ovakve stvari, makar izvirale iz neznanja, ne štete samo Hrvatskoj, nego i drugima. To se mora odmah ispravljati.

“Ali i na hrvatskoj strani ima pogrešaka. To sam izjavio i u televizijskom intervjuu s gospodinom G. Ströhmom. Ako ste vi u pravu, ne znači da će vam to pomoći. Vi morate svijetu pokazivati promičbom da ste u pravu. Tijekom Drugoga svjetskoga rata bio sam u Washingtonu. Na svim ključnim diplomatskim mjestima za Jugoslaviju bili su Srbi. Njihova propaganda je bila vrlo efikasna. Vi Hrvati ste pristojni i još nemate dovoljno razvijen osjećaj za promičbu, a povijest ne čeka, ona prolazi. Uskoro, 1. srpnja 1997. bit će konferencija za prijem zemalja privedena kraju i bilo bi bitno da vlade preuzmu

pregovore za nove pristupe. Počinju razgovori s 11 država koje bi bile primljene ako zadovolje zahtjeve: sigurne se čine Mađarska, Češka, Poljska, Slovenija (pod uvjetom da ostane ova vlada koja je sada u Sloveniji). Također se prvi puta spominje Estonija. Njih podržava Finska koja je jaka i ne boji se Rusa. Ova činjenica da se Estonija progurala, je rezultat čiste propagande, u kojoj se finska diplomacija pokazala odličnom - uvijek zastupaju interese države, a ne stranke.

Ujedinjena Europa bit će zajednica radi sigurnosti, i to prvenstveno, ekonomika će biti na drugom mjestu. Već sada Vanjskopolitički odbor u Straßburgu govori o zajednič-

kom vojnom osiguranju za te države. Naravno, da je ta Europa već sada najjača sila svijeta, ona je jača od SAD. Toga su svi svjesni. EUR kao valuta mnoge plaši mnogi ga ne vole. Ne vole ga ni u Kremlju, ali trebaju naš novac.

Hrvatska mora o tome voditi računa. Sigurnost i ekonomika važne su za sve zemlje pa i Hrvatsku. Eto, mislilo se da će raspadom SSSR doći mir, ali nije tako, došlo je do rata i još nije isključeno da neće biti daljnjih sukoba. U Africi buktu 17 ratova o kojima znamo samo ono što nam dopisnici javljaju. I to je dakle bure baruta, Rusija također. Zapad to plaća, Njemačka je platila Jelcinovu kampanju 7 milijardi maraka samo da sačuva mir. Jer tko bi mogao biti njegov nasljednik? Žirinovski i Zjuganov imaju većinu u Dumi. Sve me to podsjeća na Weimarsku republiku. To je vrlo opasno. U nedavnom intervjuu Lebed je izjavio da nije demokrat, da su idealne osobe Napoleon i Pinotce. Nešto slično piše i u Mein Kampfu. Stoga mislim da ima pravo političar Berlinguer kad kaže da Ruse treba vrlo ozbiljno shvatiti.

Hrvatska je mnogo propatila i zaslužuje mir i sigurnost. To može samo u NATU i EU. Zato Hrvatska mora jasno i brzo prezentirati svoju politiku.

Situacija u svijetu nagoni nas da se suočimo s novim trendovima. Napredak znanosti donio je munjevito širenje vijesti i mi svi odmah sudjelujemo u događaju. Stoga treba biti vrlo brz u porukama. Terorizam je u usponu. Oni su pokazali da znaju kako mogu planirati atentate jer postoje sigurni i opasni dani. Zna se po godinu dana unaprijed kada će se nešto izvršiti. Teroristi biraju dane velikih nogometnih utakmica i sličnih događaja. Isti procesi brzih širenja vijesti djeluju i na kapital. On se munjevito pomiče tamo gdje ima bolje uvjete. Tako je sada npr. privlačna Južna Amerika u koju kapital odlazi, a Njemačka je u opadanju. Također je nemoguće živjeti u privrednoj autarhiji i oslanjati se na prošlost. Stoga i Hrvatska o tim elementima mora voditi računa i osloniti se na EU i NATO. Osim toga vrlo je važno prema vani nastupati jedinstveno. U EP su većinom države nastupale samouvjereno i jedinstveno. Za to ima puno primjera, eto npr. Mađari. Oni se u kući svađaju, ali vani su jedinstveni, pred strancima nikada ne kritiziraju svoju vladu. Neću sada reći tko radi suprotno. Mislim da morate pokazati veliku tolerantnost. U Mađarskoj ima 20000 Rumunja i u delegaciji Mađarske bio je u EP i jedan Rumunj. To je ostavilo jako dobar dojam. Na takvim primjerima mora se učiti.

Naše vrijeme pokazalo je da se sirovine ne obnavljaju. Ratovi ribara na moru, iscrpljeni izvori nekada bogatih nalazišta znače da nastaje doba nestašice sirovina. Mnogi uviđaju da će opet zemljoradnja biti najvažnija. Mi u zemljama EU dajemo našim seljacima subvencije da se ponovo započne obrada zapuštene zemlje. To je buduć-

nost svijeta. Tu bi i Hrvatska morala tražiti svoju budućnost.

Ima jedno važno pitanje naše zajedničke budućnosti a to je unutarnja moralna snaga. Postoji kriza morala koji bi se ponovo trebao osnažiti. Pogledajte samo problem ubijanja nerođene djece. Slabi smo iznutra. Naša bi zadaća trebala biti: osnažiti dublji osjećaj religioznosti. Vi znate da se kaže: ako nema Boga, sve je dopušteno. Svjedoci smo širenja islama pa i među njihovim komunistima. Nedavno mi kolega u EP koji je musliman, a komunist kaže: siguran sam da sam ponovo otkrio vjeru! Ali mnogi ne žele govoriti o Bogu. Čitao sam knjigu o Bismarcku, tu se svaki čas govori o Bogu, a današnja stranka DC ne usuduje se o tome govoriti.

U svezi s tim je i intencija Zapadne Europe da se uništi obitelj. To dokazuju zakonske odredbe kojima se priznaju brakovi istospolnih. Takvi narodi propadaju. Kriza obitelji nastala je iz činjenice da obitelj nema više važnost. U društvu se pozicija određuje političkim utjecajem, a obitelj nema političkoga utjecaja. Mogućnost izbora nije samo demokracija, već to mora biti puno širi pojam. Znamo da je u 19. stoljeću postojalo smanjeno pravo glasa. Kad smo 1979. otvarali EP bila je pozvana gospođa, dakle žena da ga otvori, a ona je poznata po borbi za pravo glasa i bila je u zatvoru zbog toga. Danas nema pravo glasa mladež. Naravno da oni sami ne mogu glasati, ali zato trebaju roditelji glasati. Razmjerno prema broju djece. Time bi se vratila snaga obitelji. Ovaj moj stav doveo me je u poziciju da me mnogi napadaju. Ali vidim da me napadaju oni zbog kojih mislim da sam na dobrom putu.

Nemojte da vas obuzme zapadni pesimizam! A dogodile su vam se divne stvari, ostvarili ste puno. Bio sam na Brijunima. To je vrlo zanimljiv muzej. Na kraju nadete knjigu dojmova. Želio sam napisati - ja sam preživio! Ovi na slikama nisu živi. Hrvatska je također preživjela, nema razloga za pesimizam. Treba biti optimističan! Njemačka je 1945. bila u ruševinama, ali nije prevladao pesimizam. U Hrvatskoj treba vjerovati u budućnost i ta vjera treba nadvladati sve ostalo. Europa će sigurno biti obogaćena dolaskom Hrvata. Hvala na pažnji! "

U kratkoj, ali zanimljivoj diskusiji koja se razvila poslije predavanja, dr. Otto von Habsburg odgovorio je na neka pitanja i pri tom istaknuo: Političari moraju govoriti otvoreno bez obzira na diplomatske zamke; teško je uskladiti u zemljama tranzicije povrat imovine jer ju treba oduzimati onima koji su je dobili, ali on osobno nema puno imovine i to smatra srećom, jer čovjek bez imovine je tim slobodniji; a što se tiče toga da je bolja koaliciona vlada - ne, važna je kvaliteta vlade i nastup koji prema vanjskim faktorima mora biti jedinstven i složan, najbolji primjer za to su Mađari!

Priredila: prof. Nevenka Nekić

SIEMENS

USKORO NOVI ZAKON O ŠPORTU

IZ PANEUROPE U MINISTARSTVO PROSVJETE I ŠPORTA

Na vrlo uspješnoj tribini u Hrvatskoj paneuropskoj uniji održanoj 23. listopada 1996. godine na temu "Stoljeće hrvatskog športa modernog doba" na kojoj su sudjelovali brojni istaknuti hrvatski reprezentativci čulo se mišljenje da bi se HOO (Hrvatski olimpijski odbor) u budućnosti trebao baviti samo pripremama za nastupe hrvatskih predstavnika na olimpijskim igrama te da bi ponovno trebalo oživjeti djelatnost HRVATSKOG ŠPORTSKOG SAVEZA osnovanog još 1909. godine, a ukinutog prvi put 1919. i drugi put 1991. godine, samo godinu dana nakon što je 1990. u slobodnoj, demokratskoj i nezavisnoj Hrvatskoj obnovljen kao zamjena dotadašnjog SOFK-i.

Većina sudionika u raspravi naglasila je o kojem se opsegu posla radi u HOO ukoliko želimo da nam reprezentacija u Sydneyu bude uspješnija nego što je bila u Atlanti, gdje je Hrvatska nastupila s 89 športaša, a osvojene su samo dvije kolajne. Hrvatskom športu potrebno je posebno vodstvo koje će se baviti programima njegova razvoja pa se športaši zalažu za vraćanje HRVATSKOG ŠPORTSKOG SAVEZA.

Tribina u Hrvatskoj paneuropskoj uniji potaknula je mjero-davne u Ministarstvu za prosvjetu i šport da predavanje na istu temu održe i u Ministarstvu. Na tu tribinu održanju 3. prosinca 1996. došao je veći broj uglednih hrvatskih športaša i športskih djelatnika, članova svjetskih federacija i novinara. U velikoj dvorani Ministarstva na Trgu Burze 3 okupili su se među ostalim Dragutin Šurbek, Jozo Corak, dr. Alma Buria, Davorin Marčelja, Miljenko Finderle, Luciano Sušan, Zdravko "Ćiro" Kovačić, prof. dr. Miro Mihovilović, prof. Stanka Komel, Željko Čajkovski, Ivica Horvat, Bruno Oslaković, prof. Vladimir Janković, Mihovil Nekić, prof. dr. Boris Volčanšek, ing. Rado-van Lipovšćak, Miroslav Poljak, Ivica Šantek, Zvonko Bušić, Đurđa Fočić, Otto Hofman, Krešo Horvat, prof. Zdenko Jajčević, Mirko Novosel, Žarko Susić, Mladen Delić, Zvone Mor-nar, Herman Vukušić, Branko Kanižaj, Neven Karković, ing. Zdravko Baršnik, Boris Pintarić, Zdenko Uzorinac, Franjo Frntić, Matija Katalinić, Vjeko Delimar, mr. Branko Šupe, Leo Lang, Jozo Ivičević i drugi.

Ponovno je istaknuta potreba i želja hrvatskih športaša da se uz HOO, čiji su djelatnici preopterećeni poslovima oko priprema i nastupa naših reprezentativaca na olimpijskim igrama obnovi rad HRVATSKOG ŠPORTSKOG SAVEZA koji bi bio najodgovorniji za razvoj hrvatskog športa kako u bazi tako i u kvalitetnom vrhu. Nakon sedam godina djelovanja u slobodnoj, nezavisnoj i demokratskoj Hrvatskoj naš bi šport morao imati prepoznatljiv program i sposobno vodstvo koje će se brinuti o svim športovima, a posebno onim bazičnim (atletika, gimnastika i plivanje) koji su potpuno zanemareni.

Komentator Hrvatskog radija i član naše Paneuropske unije Fredi Kramer, dao je pregled razvoja športa u proteklom desetljećima i istaknuo ulogu HRVATSKOG ŠPORTSKOG SAVEZA koji je nakon osnivanja Jugoslavenskog olimpijskog odbora 1919. u Zagrebu ukinut, da bi ga uskoro obnovili jer JOK nije mogao uspješno voditi športsku politiku. Naročito se ta nesposobnost osjećala kada je JOK (Jugoslavenski olimpijski komitet) u veljači 1927. preseljen iz Zagreba u Beograd. Nezadovoljni takvim stanjem, hrvatski su športaši najprije u Zagrebu osnovali MESAVOD (1926. godine) bila je to kratice za ME-USAVEZNI ODBOR, koji je 1929. godine prera-

stao u SŠS (Savez športskih saveza). Na prvom kongresu tog Saveza u Zagrebu 18. listopada 1930. razmatran je odnos između tog Saveza i JOKA-a. Već tada je bilo jasno da je SŠS središnje športska organizacija u zemlji koja je JOK nastojala dovesti pod svoju kontrolu. Budući da je djelovanje JOK-a u Beogradu potpuno zamrlo to je olakšalo nastojanje SŠS-a koje je djelovalo isključivo u interesu športa i njegovog razvoja. Na izvanrednoj sjednici SŠS-a 11. studenog 1931. odlučeno je da se likvidira JOK i da se u okrilju SŠS-a Kraljevine Jugoslavije osnuje novi JOK (Jugoslavenski olimpijski komitet), što je i učinjeno 1. travnja 1932. godine. Kako je za predsjednika izabran dr. Stevan Hadži, koji je bio i predsjednik SŠS-a stvorena je personalna unija ovih dviju organizacija. Zajednički predsjednik za obje organizacije jamčio je ravnopravnost i jedinstvenost ciljeva, a raznih formi djelovanja.

U svom izlaganju, Fredi Kramer je istaknuo veliku ulogu športaša u promicanju Hrvatske u svijetu.

Doministar za šport u Ministarstvu prosvjete i športa, Mirko Novosel, upoznao je nazočne s prijedlogom novog ZAKONA O ŠPORTU i naglasio da je najvažniji segment športa KLUB, kao mjesto gdje se stvaraju športaši i gdje se odvija cjelokupna športska aktivnost. KLUB je baza svega i baš zato je u prijedlogu novog ZAKONA O ŠPORTU klubu posvećena najveća pozornost, za razliku od sadašnjeg Zakona o športu, koji o klubu ne govori gotovo ništa. U novom prijedlogu Zakona o športu, detaljno je razrađen status amaterskih klubova, kao udruga građana i profesionalnih klubova kao posebnih ustanova. Ta podjela na amaterski i profesionalni klub u stvari je temelj novog Zakona.

Amaterski klub kao mjesto okupljanja mladeži je 99 posto hrvatskog športa, a profesionalni klub je taj jedan posto vrha u nekim športovima (nogomet, košarka...). Zakon rješava status sudionika u športskim aktivnostima. Koristeći pravna iskustva zakonski prijedlog predlaže rješenja koja sistematски rješavaju pitanje financiranja u športu. Posebno je značajno da određenim rješenjima, vezanim uz porezni sustav, šport dobiva svoje mjesto u procesu privatizacije gospodarstva. Sistemski rješenja financiranja trebaju jasno definirati interes općina, grada, županije i države za funkcioniranje športa kao djelatnosti od izuzetnog društvenog značaja. Osnovni je cilj - što više mladeži u organiziranom športu (preventiva protiv droge i delikvencije, zdrava mladež, obrambene sposobnosti) i što bolji međunarodni rezultati (najučinkovitije sredstvo hrvatske promičbe u inozemstvu). Ovim odredbama Zakona dobivaju svoju materijalnu podlogu.

U Europi nigdje ne postoji vrhovno športsko tijelo. U svim zemljama Vijeća Europe (40 članica) postoje vladina i nevladina tijela odgovorna za šport. vladino tijelo su nadležna ministarstva (različiti nazivi u pojedinim zemljama) ali i državni uredi i komiteti. Nevladina tijela su olimpijski odbori ili športske konfederacije koje uključuju olimpijske odbore.

Što primijeniti kod nas kada govorimo o nevladinim tijelima? Zakon koji se očekuje u Saboru predlaže alternativna rješenja - uz Olimpijski odbor i HRVATSKU ŠPORTSKU ZAJEDNICU, ili pak norvešku formulu - zajednički predsjednik za oba tijela.

Kada je prije pet godina donesen postojeći Zakon o športu nismo bili sasvim uvjereni da su usvojena rješenja najbolja za

daljnji razvoj športa. Brzi razvoj, promjene u društvu tražile su i odgovarajuća rješenja za nagomilane sportske probleme. Zbog toga već pune tri godine traje intenzivan rad na novom ZAKONU O ŠPORTU koji konačno mora riješiti ili pak stvoriti pretpostavke za rješavanje sportske problematike. Prijedlog novog Zakona koji je radila grupa stručnjaka uz široke konzultacije, koristeći naša iskustva kao i ona najrazvijenijih europskih država - konačno je gotov i spreman za saborsku proceduru.

U ovom prikazu o drugom predavanju na temu novog ZAKONA O ŠPORTU koja je na neki način pokrenuta u Hrvatskoj paneuropskoj uniji navest ćemo primjere kako je taj slučaj vodstva športa riješen u drugim europskim zemljama.

AUSTRIJA - vrhovno tijelo odgovorno za šport na saveznoj razini je Ministarstvo zdravlja, športa i zaštite potrošača. središnje nevladino tijelo je sportska konfederacija (Bundessportorganisation BSO) sastavljena od nacionalnih sportskih federacija. Ona je odvojena od olimpijskog odbora koji je zadužen samo za olimpijske igre. Olimpijski odbor predlaže svog člana u skupštinu BSO.

BELGIJA - vrhovno tijelo na saveznoj razini je Ministarstvo višeg obrazovanja, znanstvenih istraživanja, športa i međunarodnih odnosa. središnje nevladino tijelo na saveznoj razini je Belgijski olimpijski i interfederalni odbor. Njegova je zadaća u prvom redu baviti se olimpijskim igrama, budući da svaka od tri zajednice (flamanska, francuska i njemačka) ima svoju sportsku konfederaciju, koje su potpuno autonomne u kreiranju sportske politike u svojoj zajednici neovisno o Belgijskom olimpijskom odboru.

BUGARSKA - Bugarski olimpijski odbor je odvojen i bavi se samo olimpijskim igrama. Vrhovno tijelo za pitanja športa je Odbor za fizičku kulturu i šport.

CIPAR - vrhovno sportsko tijelo u Cipru je Ciparska sportska organizacija. To je "poluvladina" organizacija koja financira 32 nacionalne sportske federacije i olimpijski odbor koji se bavi samo olimpijadama.

ČEŠKA - vrhovno sportsko tijelo je Ministarstvo prosvjete, mladeži i športa. Olimpijski odbor odvojeno je tijelo i bavi se samo olimpijadama.

ESTONIJA - vrhovno tijelo za šport u Estoniji je Ministarstvo kulture - državni odjel za šport. Olimpijski odbor je odvojen i bavi se samo olimpijadama.

FINSKA - vrhovno tijelo je Ministarstvo kulture - ravnateljstvo za pitanja športa i mladeži. Nacionalni olimpijski odbor je odvojen i bavi se samo olimpijadama.

FRANCUSKA - vrhovno tijelo za pitanje športa u Francuskoj je Ministarstvo mladeži i športa. Nvladino tijelo je Francuski nacionalni olimpijski sportski odbor.

NJEMAČKA - vrhovno sportsko tijelo na saveznoj razini je Savezno ministarstvo za unutarnje poslove - uprava za međunarodne sportske odnose. središnje nevladino tijelo je Njemačka sportska federacija (DSB). Nacionalni olimpijski odbor je samostalan i bavi se samo olimpijadama.

GRČKA - vrhovno sportsko tijelo je Ministarstvo kulture - glavno tajništvo za šport. Za šport u školi nadležno je Mini-

starstvo prosvjete. središnje nevladino tijelo je Grčki olimpijski odbor (HOC).

MAĐARSKA - vrhovno sportsko tijelo je Nacionalni ured za fizički odgoj i šport. središnje nevladino tijelo je Mađarska sportska konfederacija (60 članica). Olimpijski odbor je odvojen i bavi se samo olimpijadama.

ISLAND - vrhovno sportsko tijelo je Ministarstvo kulture i prosvjete - uprava za mladež i šport. središnje nevladino tijelo je Islandska sportska federacija (ISI), koju čini 20 članica. Ona je odgovorna za međunarodne nastupe islandskih sportaša.

IRSKA - vrhovno sportsko tijelo je Ministarstvo prosvjete - odjel za šport. Olimpijsko vijeće Irske udružuje 24 članice u olimpijskim sportovima.

Marko Viduka, nogometaš NK Croatia, najbolji strijelac hrvatskog nogometnog prvenstva.

ITALIJA - Talijanski nacionalni olimpijski odbor (CONI) djeluje kao: nevladino javno tijelo, konfederacija sportskih federacija i nacionalni olimpijski odbor. Ministarstvo turizma i javnih priredaba nadzire rad CONI-a olimpijskog odbora. Ministarstvo prosvjete odgovorno je za šport u školi.

LUKSEMBURG - Ministarstvo tjelesnog odgoja i športa vrhovno je tijelo športa u Luksemburgu. središnje nevladino tijelo je Luksemburški odbor olimpijskih sportova (50 članica).

NIZOZEMSKA - vrhovno tijelo je Ministarstvo zdravlja, blagostanja i kulture. Olimpijski odbor bavi se samo olimpijadama. središnja nevladina organizacija je Nizozemska sportska federacija (NSF) koju čine 92 športa. Nacionalni olimpijski odbor je član te federacije. Samostalan je i bavi se samo olimpijadama.

NORVEŠKA - vrhovno sportsko tijelo je Ministarstvo kulture - Odjel za šport. Norveška sportska federacija i Norveški olimpijski odbor udružili su se 1994. godine, ali imaju samo zajedničkog predsjednika dok su odvojeni izvršni odbori federacije i olimpijskog odbora, kao i glavna tajništva.

POLJSKA - vrhovno sportsko tijelo je Državni ured za šport i turizam. Olimpijski odbor odgovoran je za olimpijski i vrhovni šport.

RUMUNJSKA - vrhovno sportsko tijelo je Ministarstvo mladeži i športa. Nacionalne sportske federacije (48) samostalne su. Rumunjski olimpijski odbor (COR) odvojen je i bavi se samo olimpijadama.

ŠPANJOLSKA - vrhovno sportsko tijelo je Vrhovno sportsko vijeće (CSD) kao član Ministarstva prosvjete i kulture. Nacionalne sportske federacije (55) samostalne su u svom radu i vezane su izravno za CSD.

ŠVEDSKA - vrhovno sportsko tijelo je Odjel za šport Ministarstva unutarnjih poslova. središnje nevladino sportsko tijelo je Švedska sportska konfederacija. Nacionalni olimpijski odbor je odvojen i bavi se samo olimpijadama.

Naveli smo samo primjere sportski izuzetno razvijenih europskih zemalja, iz kojih se najbolje vidi kako to funkcionira u Europi. Prijedlog novog Zakona o športu izazvat će golemo zanimanje i u Saboru i u čitavoj sportskoj javnosti i valja vjerovati da ćemo biti dovoljno mudri da ozakonimo rješenja koja će pripomoći da športska darovitost našeg naroda dođe do punog izražaja na dobrobit naše domovine.

Pripremio: Fredi Kramer

POSJET DR. OTTONA HABSBURŠKOG ZAGREBU I NJEGOVO PRIMANJE U DRUŽBU "BRAĆA HRVATSKOGA ZMAJA"

Dr. Otto von Habsburg ponovno je posjetio Zagreb u petak 25. travnja 1997. Po prvi je put mogao doći u glavni grad Hrvatske tek god. 1990., kao gost Hrvatskog PEN kluba. Naime od konca 1918. godine članovi vladarske kuće nisu bili dobrodošli ni u jednoj od tri države koje su se u međuvremenu smjenjivale jedna nakon druge.

Prvi boravak Nadvojvode, tada u pratnji svog starijeg sina Karla, trajao je svega 24 sata. Tom je prigodom dr. Otto von Habsburg održao predavanje u prepunoj dvorani nekadašnje realne gimnazije na Rooseveltovom trgu, a posjetio je i neke od znamenitosti Zagreba, tako npr. Arheološki muzej, Hrvatski povijesni muzej i Katedralu. Fernkornov spomenik bana Josipa grofa Jelačića Bužimskog još nije bio vraćen na svoje današnje mjesto. U Katedrali su obojicu Nadvojvoda, kod širom otvorenih glavnih vrata, dočekali biskup msgr. dr. Đuro Kokša i kanonik dr. Antun Ivandija i odveli ih do groba sluga Božjega kardinala Alojzija Stepinca, te Zrinskih i Frankopana, gdje se nadvojvoda Otto skupa s njima pomolio. Navečer je u njegovu čast priređeno primanje u palači "Dverce". Od vremena tog prvog posjeta nisu pripadnici Habsburško-Lotarinške kuće zaboravili Hrvatske, tako npr. nadvojvotkinje Regina, Monica, Walburga, Francesca i Konstanze, kao i nadvojvode Karl, Georg, Simeon i Karl Peter, nego su je posjećivali svo vrijeme tijekom okrutnog i krvavog rata i na svim poljima se zauzimali za nju.

Kad je dr. Otto von Habsburg sletio zrakoplovom iz Muenchena oko podneva, na Plesu ga je dočekalo i srdačno pozdravilo izaslanstvo Družbe "Braća Hrvatskoga zmaja" na čelu s Velikim mešтром prof. dr. Jurjem Kolarićem, Zmajem Hraščanskim od svetog Jurja u Trnju. U zagrebačkoj se zračnoj luci također nalazio veleposlanik Suverenog Reda Malteških Vitezova u Hrvatskoj, barun Nikola Adamović Čepinski sa svojom gospodom, kao i grof Jakob Eltz, Zmaj Vukovarski II., također član Družbe, koji je u Zagreb doletio istim zrakoplovom kao i nadvojvoda Otto. Barun i barunica Adamović odvezli su gosta u hotel, a ubrzo nakon toga visoki je gost imao sastanak s predstavnicima Hrvatske seljačke stranke.

Poslije podne u 17 sati održao je dr. Otto von Habsburg u dvorani "Vijenac" na Kaptolu predavanje pod naslovom "Hrvatska i Europa", u organizaciji Katoličkog bogoslovnog fakulteta i nedavno otvorenog zagrebačkog ureda fundacije Hanns Seidel, voditeljica kojeg je barunica Angela Adamović. Dvoranu su napunili predstavnici javnog i političkog života Zagreba, crkve, sveučilišta, plemstva i diplomatskih predstavništava.

Sljedeći dan, u subotu 26. travnja je u 9.30 sati u kapeli Sv. Jurja na nekadašnjem Jurjevskom groblju dr. Stjepan Kožul kapelan Družbe predvodio misu u koncelebraciji s još nekoliko drugih svećenika, članova Družbe. Pjevao je djevojački zbor Župe Sv. Petra, a dirigirao Josip degl'livello. Misi su pribivali nadvojvoda Otto, Veliki

meštar Družbe skupa s Meštarskim zborom, te brojna zmajska braća. Nakon sv. mise svi su se nazočni uputili prema Kamenitim vratima, sjedištu Družbe, gdje se na prvom podu nalazi viteška dvorana koju je god. 1938. pregradio arhitekt Juraj Denzler, Zmaj od Harmice. U 11 sati započelo je jurjevsko zmajsko sijelo.

Svečani se zmajski domjenci uvijek odvijaju prema starom ritualu (Rituale Draconicum). Najprije Meštar domaćin udara o gong kako bi dao znak da započinje svečano sijelo. Nakon toga on otvara vrata viteške dvorane i Meštar obredničar uvodi Meštarski zbor sljedećem redosljedu: Meštar zmajskih

Dr. Otto von Habsburg, dr. Juraj Kolarić i dr. Borna Bebek-Pelsöcz u Zmajskoj kuli.

stolova (ogranaka), Meštar rizničar, Meštar kapelan, Meštar blagajnik, Meštar kulturnih zborova (sekcija), Meštar protonotar, te Veliki Meštar s insignijama. Kad su svi meštari sauzeli svoja mjesta, u dvorani se gasu sva svjetla, a gore samo svijeće na srebrnom sedmerokrakom svijećnjaku i one pred Meštrov kapelanom. Zatim se intonira prva kitica hrvatske himne "Lijepa naša domovino", a pjevaju je sva nazočna braća. Zatim izlazi Meštar obredničar, udari triput obredničarskim štapom, oko kojega se ovija zlatni zmaj, o pod i objavi "Čujmo časna i draga braćo Zmajevi, riječi Velikog meštara, prvoga našeg brata!" Slijedi pozdrav i proslav Velikog meštara, a poslije toga se domjenak odvija prema utvrđenom rasporedu.

Ove je godine dnevni red jurjevskog zmajskog zborovanja bio vrlo opsežan, jer su se trebala pročitati izvješća Meštara protonotara, blagajnika, Nadzornog odbora, Meštara kulturnih zborova, kao i svih sedam Meštara zborova (povijesti, umjetnosti, prosvjete, prirodoslovlja, prava, dobročinstva i kulturne baštine), te još izvješća Meštara zmajskih stolova i pročelnika Zmajskih stolova, do danas osnovanih u Dubrovniku, Krapini, Zadru i Splitu.

Nakon što su izabrana dva nova počasna člana Družbe, dr. Olga Šojat i dr. Lelja Dobronić, došao je svečani tren uručenja počasne zmajске diplome dr. Ottu Habsburškom. Prvo je sina Karla IV. kralja Trojednoga Kraljevstva Hrvatske, Slavonije i Dalmacije kao počasnog člana oslovio Veliki meštar, a zatim je tekst diplome s nadnevkom 27. travnja 1996. pročitao Meštar protonotar Milovan Petković, Zmaj Velikotaborski:

Družba "Braća Hrvatskoga zmaja"

uspomeni predaje ovom zmajskom poveljom obznanjujući svima kojih se pristoji da je Glavni zbor na prijedlog Meštarskog zbora odlučio da se ugledni europski parlamentarac, prejasni gospodin nadvojvoda

Dr. Otto von Habsburg-Lothringen

cijeneći njegove velevrijedne zasluge imenuje i proglašuje za počasnog člana Družbe "Braća Hrvatskoga Zmaja", odobri mu zmajsko ime

Zmaj od Otave

i dodijeli zmajski naslov časni brat Hrvatskog Zmaja te uvrsti u maticu članstva zmajskog bratstva pod rednim

Članovi Družbe "Braća Hrvatskog Zmaja" u Zmajskoj kuli

brojem 1430. Ujedno je odlučeno da se novoizabranom počasnom bratu uruči srebrni zmajski znak i ova zmajska povelja ovjerena Družbinim pečatom uz želju da ga naš patron sv. Juraj mučenik vazda štiti, a svevišnji na korist roda i doma hrvatskog i na čast i ponos zmajskog bratstva još mnoga ljeta poživi.

Pro aris et focis, Deo propitio!

Iz sjela Glavnog zbora Družbe "Braća Hrvatskoga Zmaja". Dano u Zmajskoj kuli nad Kamenitim vratima u Zagrebu, dana 27. travnja ljeta Gospodnjega 1996.

Počasnom je članu također predana trobojna lenta sa zlatnim slovima izvezenim natpisom ***Braća Hrvatskoga Zmaja*** i srebrni znak Družbe, hrvatski grb, oko kojega se ovija zmaj štiteći ga, rad hrvatskog medaljera i kipara Ive Kerdića, Zmaja od Kamenitih Vrata iz god. 1936. Dr. Otto von Habsburg zahvalio je Družbi toplim i biranim riječima.

Nakon završnog govora Velikog meštara i Zmajске himne, otpjevana je prva i zadnja kitica hrvatske himne, te je tako završeno ovogodišnje jurjevsko zborovanje Družbe. Nazočni su bili i msgr. dr. Đuro Kokša, Zmaj od Krbuljina, zagrebački pomoćni biskup, stari prijatelj obitelji Habsburg-Lothringen, kao i prof. Vladimir pl. Vrkljan, Prazmaj od Svetog Roka, član Družbe od 1938. god.

Svi su nazočni, uključujući predstavnike Hrvatske paneuropske Unije, na čelu s prof. Nevenkom Nekić, bili zatim pozvani na zajednički objed u restoran "Stari fi-jaker" u Mesničkoj ulici. Tijekom banketa je nadvojvodi Igor Magić, Zmaj Gornjogradski II. uručio lijepo uokvireni portret četvorogodišnjeg dječaka imenom Franz Joseph Otto iz god. 1916. Isto je tako Zmaj od Otave primio za tu prigodu iskovanu srebrnu medalju, rad Aleksandra Kukeca, donedavna profesora na Školi za primijenjenu umjetnost u Zagrebu. Medalja s jedne strane pokazuje portret Nadvojvode, a na naličju grb Družbe.

Istoga dana poslije podne Dr. Otto von Habsburg se vratio kući. Na žalost su sva radost i veselje sljedećeg dana izbljednuli zastrti uznemirujućom vijesti da je Nadvojvoda u nedjelju ranjen u automobilskoj nesreći kod mjesta Diessen na Ammersee. Zabrinutost za njegovo zdravlje, kako među članovima Hrvatske paneuropske unije, tako i u krugovima Zmajске Družbe, bila je duboka i iskrena. Naknadno primljeni podaci bili su, Bogu hvala, umirujući.

Priredio dr. Ivan Mirnik

IZVJEŠĆE S PROLJETNOG RADNOG KRUGA ALPE-JADRAN ODRŽANOG U SARAJEVU 4. - 6. TRAVNJA 1997.

Radna grupa Alpe-Jadran se ovaj puta sastala u Sarajevu.

Održavanje tog skupa bio je znak vraćanja mira u taj grad nakon dugih i teških godina rata ali i veliki uspjeh PEU i njen trajni zadatak - vraćanje vrednota europske civilizacije tamo od kuda su one bile grubo istjerane.

Članovi Hrvatske delegacije prof. dr. Borna Bebek-Pelšöcz i dr. Joško Pavan su zajedno s kolegama iz Njemačke i Austrije imali zaista impresivan program. U odličnoj organizaciji članova BiH PEU, osobito prof. Topića, predsjednika i g. Muhameda Karamehmedovića i možda ponajviše "duše" organizacije gde Melihe Čilimković, posjetili su guvernera kantona Sarajevo g. Midhata Karačića, kardinala Puljića, reis ul ulemu ef. dr. Mustafu Cerića kao i mnoge druge značajne ljude iz javnog života Sarajeva. Zajednička nit koja je povezivala sve razgovore je bila želja za mirom i napretkom BiH i Sarajeva ali i faktučna i duhovna sloboda svakog pojedinca i naroda u zajedništvu s ostalima. Članovi PEU su uvjereni da te riječi nisu bile samo protokolarno izrečene već da su one duboko promišljene i znak ozračja koje će u BiH u budućnosti sve više prevladavati.

U radnom dijelu kojim je predsjedavao Karl von Habsburg, predstavnici raznih organizacija i udruženja su uvodno govorili na temu budućnosti BiH, uglavnom pozitivno. Ipak, bilo je i onih koji ili ne razumiju ili žele pokazati da ne razumiju stvarnost u BiH pa i u Hrvatskoj i na cijelom prostoru bivše Jugoslavije, kao i razloge i posljedice rata, kao npr. direktor Zaklade Soros u Sarajevu. No opći je dojam ipak da je rasprava bila interesantna i pozitivna, iako u nekim dijelovima jasno predvidiva.

Dr. Otto v. Habsburg kod dr. Topića i kardinala Puljića

Gosp. Karl i dr. Otto von Habsburg u pratnji prof. Topića sastali su se nakon radnog dijela s predsjednikom BiH Alijom Izetbegovićem. Prof. B. Bebek i J. Pavan su imali prilike sastati se i sa g. Zubakom te ga upoznati sa ciljevima i spektrom aktivnosti HPEU.

Zadnji dan boravka bila je održana i vrlo posjećena konferencija za tisak na kojoj je o svojim dojmovima i razmišljanjima govorio dr. Otto von Habsburg. Posebno moramo naglasiti zadovoljstvo zbog velikog interesa medija za ovaj skup, a naročito TV BiH čiji smo također bili gosti. Nadamo se da je to bio znak prihvatanja ideja koju PEU zastupa i vrijednosti za koje se bori.

IZVJEŠĆE O SUDJELOVANJU NA DANIMA PANEUROPE U ERFURTU 6. - 8. LIPNJA 1997.

Predstavnici Hrvatske paneuropske unije dr. Borna Bebek-Pelsöcz, Jasna Čmelić, prof., Vladimir Vadjon, prof. i Željko Obad, prof. sudjelovali su na 23. Paneuropskim danima u Erfurtu (Njemačka) od 6. do 8. lipnja 1997. godine.

Paneuropski dani održani su pod generalnim naslovom "PANEUROPA-ODGOVORNOST ZA CIJELU EUROPU", a pokrovitelj je bio dr. Bernhard Vogel, ministar-predsjednik slobodne države Thüringen. Koliko je značajna Carska dvorana u kojoj se održavaju Paneuropski dani i Erfurt, govori nekoliko sljedećih osnovnih podataka: U Erfurtu je sv. Bonifacije, anglosaski apostol

Paneuropski dani otvoreni su u petak navečer svečanim govorom predsjednika parlamenta slobodne države Thüringen Franka Michaela Pietzscha koji je naglasio da mu je osobito zadovoljstvo pozdraviti preko 300 paneuropejaca iz 15 nacionalnih unija u čast 75. godišnjice osnivanja "Pokreta ujedinjenja".

Cijeli skup još su pozdravili Peter Glotz, rektor sveučilišta u Erfurtu, Siegbert Alber, predsjednik njemačke Paneuropske unije, Dieter Ubrecht Koch, predsjednik thüringijske PEU i drugi.

Radni dio nastavljen je u subotu u tri foruma paralelno, a služene su dvije svete mise u crkvama Sv. Severi (ka-

Kaisersaal - otvaranje Paneuropskih dana

Nijemaca, osnovao biskupiju, Karlo Veliki pogranični trg za trgovanje sa Slavenima i s Avarima. Ovdje je stolovao kralj Rudolf I. Habsburški i Napoleon Bonaparte, ovdje su vladali knezovi-biskupi iz Mainza, ovdje je proveo svoje studijske i redovničke godine u Augustinskome samostanu Martin Luther. Goethe je označio Erfurt "thüringeeskim Rimom". Ovdje se namjerio Napoleon kao i Schiller u Carskoj dvorani u kojoj je izveo nekoliko svojih djela. Carska dvorana (der Kaisersaal) bila je također mjesto na kojem se održao kneževski kongres 1908. i povijesni SPD - stranački dani 1891.

tolička) i Augustinskoj crkvi (evangelička).

Na I. forumu obrađivala se tema: "Rat kultura-iluzija ili stvarnost". Referenti su bili dr. Giorgos Dimitrakopoulos, bivši savjetnik grčke vlade za SAD, Ahmad Al-Khalifa, generalni tajnik Islamske zajednice u Njemačkoj, Reuven Assor, publicist i povjesničar iz Jeruzalema, Erkin Alptekin, predsjednik zajedničkog komiteta za Istočni Turkestan, Unutrašnju Mongoliju i Tibet i prof. dr. Franjo Topić, katolički teolog i predsjednik Paneuropske unije Bosne i Hercegovine. Forum II. obrađivao je temu: "Uloga faktora-OBITELJ" a referenti su bili

Paneuroljani Hrvatske

zamjenik vatikanskoga kardinala Alfonsa Lopeza Trnjo-
llo-a, Wiltrand Beckenbach, predsjednica njemačkog
sindikata žena, Gabriele Gräfin Plettenberg, predsjedni-
ca internacionalnog kongresa u Bonnu "Obitelj je budu-
ćnost", Ursula Hollbrand, ekspertica za obitelj Europske
komisije i Jean-Luc Schaffhauser, predsjednički voditelj
Europske akademije u Straßburgu. *III. forum* nosio je
naslov "Istočno proširenje konkretno za EU i NATO".
Pozdravnu riječ izrekla je Ursula Schleicher, zamjenica
predsjednika Europskog parlamenta i Paneuropske uni-

je Njemačke, a referate: Claudia Nolte, Savezna njemač-
ka ministrica za obitelj, odrasle, žene i mladež, Siegbert
Alber, predsjednik njemačke Paneuropske unije, dr.
Bernhard Vogel, ministar-predsjednik slobodne države
Thüringen i drugi.

Navečer je organizirana svečana večera s thüringiškim
specijalitetima a povodom "75 godina Paneuropske
unije".

Priredio: Vladimir Vadjon, prof.

PROMOCIJA U HPEU

U prostorijama HPEU 19. svibnja 1997.
predstavljena je nova knjiga **prof. Nevenke
Nekić "Kronike, legende & zapisi"**.

Na predstavljanju su govorili: dr. Agneza
Szabo, mr. Marija Rašan-Kri-
žanac, književnik Dubravko
Horvatić, mr. Svevlad Slam-
nig i sama autorica.

Ovo je druga knjiga koju je
izdalo *Društvo hrvatskih
srednjoškolskih profesora*, što
je obnovljeno u novoj Hrvat-
skoj, sa zadaćom da, osim
drugih ciljeva, promiče hrvat-
sku kulturnu baštinu.

Nevenka Nekić, prof.

U predstavljanju knjige istakao je pisac po-
govora S. Slamnig: "Sasvim je, naime, sigurno,
da je i jedne i druge tekstove rodila ista
inspiracija, ista estetska usmjerenost prema

čudu i ljepoti (neovisno o tra-
gičnim aspektima) koji se zo-
vu hrvatska povijest i isti
stvaralački nemir koji se razr-
ješava u moćnome, potresno-
me, sugestivnome i poticaj-
nom književnom iskazu Ne-
venke Nekić".

Priredio: Vladimir Vadjon, prof.

IZLOŽBE U HPEU

U prostorijama Hrvatske paneuropske unije održane su dvije izložbe povodom manifestacije *"Mljet Zagrebu"*:

- izložba *"Hrvatsko podmorje u umjetničkoj fotografiji"* Mire Andrića i
- *"Mljetski zapisi"* Nenada Opačića.

Izložba *"Podmorje Mljeta"* kroz podvodne fotografije iznova nam otkriva prirodu... "Jer priroda uništena i pred civilizacijom uzmaknula na dno mora koje ponegdje ostaje kao posljednji topos krajoлика gdje čovjek nije mjera ni korektor, nego samo njen spoznavatelj"... "To je tajanstvena ljepota drhtave geometrije zagonetnog postojanja samotnih stijena i njihovih stanovnika... tihi govor o iskonu i vidicima... estetički užitak pretvara se u etički, kako je to red u pravoj umjetnosti, i poziva na ljubav prema ovoj baštini, na očuvanje ovih prostranstava našim potomcima..." (iz uvodnog slova gđe Nevenke Nekić, prof.).

Na otvaranju izložbe 6. svibnja 1997. bilo je preko dvije stotine uzvanika, što je zamalo više nego naše prostorije mogu podnijeti. Izložba akvarela akademskog slikara Nenada Opačića predstavila nam je umjetnikovo viđenje i doživljaj Mljeta, poglavito maloga otočića svete Marije i Benediktinski samostan. "Nacionalni park Mljet svaki naš dolazak pretvara u obred čovjekovog povratka prirodi. I tu se u tišini čovjek ponovno pokloni prirodi i uživi u njene tokove i mijene. Jer Mljet je smaragdna oaza usred morskog i nebeskog plavetnila juga" (prof. Marin Perković).

Miro Andrić, prof. Marin Perković i Nevenka Nekić, prof. na otvaranju izložbe *"Podmorje Mljeta"*

Izložba je otvorena 20. svibnja 1997. i održava se pod pokroviteljstvom vlade Republike Hrvatske, a u organizaciji ustanove Nacionalni park Mljet i Hrvatske paneuropske unije. Dio slika izložbe bit će darovan u korist promocije i obnove Nacionalnog parka Mljet. U programu otvaranja nastupio je profesor Glazbene akademije Harry Gusek svirajući na glasoviru skladbe Chopina i Skrjabin.

Izložba je ostala otvorena do 5. lipnja 1997. godine.

Priredio: Vladimir Vadjon, prof.

Akvareli Nenada Opačića

Izdaje: HRVATSKA PANEUROPSKA UNIJA, Zagreb, Jurišićeva 1a • Uređuje redakcijski kolegij: Božica Barišić, Fredi Kramer, prof. Ivančica Liszt, prof. Nevenka Nekić, prof. Jasna Čmelić • Uredništvo: Zagreb, Jurišićeva 1a, telefoni: 385 1 4813-451, 4813-452 • Fax: 4813-453 • Tisak: DAROLIM • Priprema: SPOMIK d.o.o.